

ÅRSMELDING 1999

SENTER FOR LESEFORSKING

© Senter for leseforskning 2000

Sats: Senter for leseforskning
Trykk: Randaberg Trykk AS

Forsidefoto: Fra Aba, Nigeria
Ingolv Austad, 1999

INNHold

FORORD

Del I. PRESENTASJON AV SENTER FOR LESEFORSKING

1. ORIENTERING OM SENTERET

- 1.1. Kort presentasjon av senteret
- 1.2. Organisasjonsstruktur
- 1.3. Samarbeid med Stiftelsen Dysleksiforskning
- 1.4. Mål og strategier
- 1.5. Satsingsområder i 1999
- 1.6. Kort om virksomheten i 1999
 - 1.6.1. Fou-arbeidet
 - 1.6.2. Etterutdanning/kompetanseheving
 - 1.6.3. Diagnostisering og rådgiving
 - 1.6.4. Undervisning ved Høgskolen i Stavanger
 - 1.6.5. Forskerutdanning

DEL II. RESULTATRAPPORTERING

2. FORSKINGS- OG UTVIKLINGSARBEID

- 2.1. Oversikt over forskings- og utviklingsprosjekt
- 2.2. Orientering om de enkelte forskings- og utviklingsprosjektene

3. DIAGNOSTISERING, RÅDGIVING/KONSULENTVIRKSOMHET

- 3.1. Diagnostisering
- 3.2. Rådgiving og konsulentvirksomhet

4. ETTERUTDANNING

- 4.1. Etterutdanning ved Senter for leseforskning
- 4.2. Omfanget av etterutdanningen

5. UNDERVISNING OG VEILEDNING

- 5.1. Leksologistudiet
- 5.2. Hovedfag i spesialpedagogikk
- 5.3. Forskerutdanningen

6. ANNEN VIRKSOMHET

- 6.1. Samarbeid med andre kompetansesenter
- 6.2. Samarbeid med Nasjonalt læremiddelsenter

- 6.3. Samarbeid om SAMTAK
- 6.4. Samarbeid innen Norgesnett
- 6.5. Nordles-samarbeidet
- 6.6. Annet faglig samarbeid
- 6.7. Internasjonalt samarbeid
- 6.8. Deltaking i råd, komiteer m.v.
- 6.9. Deltaking på nasjonale og internasjonale konferanser
- 6.10. Samarbeid med brukerorganisasjoner
- 6.11. Informasjon

DEL III. ØKONOMI OG PERSONALE

7. REGNSKAPSOVERSIKT 1998

8. PERSONALSITUASJONEN

- 8.1. Fordeling av stillinger
- 8.2. Fordeling på de ulike arbeidsområdene innen senteret
- 8.3. Sykefravær
- 8.4. Kompetanseutvikling

9. STYRE, RÅD OG UTVALG

- 9.1. Styret for Senter for leseforskning
- 9.2. Interne samarbeidsorgan
- 9.3. Faglig samarbeidsforum

DEL IV. RESULTATRAPPORTERING OG BEHOVSVURDERING

10. OPPNÅDDE RESULTAT I FORHOLD TIL ÅRSPLAN FOR 1999

11. VIDERE SATSING

12. PUBLIKASJONER 1999

Vedlegg:

Oversikt over kurs, konferanser etc.

FORORD

Av Ingolv Austad

I 1999 kunne Senter for leseforskning feire 10 årsjubileum. Det gav anledning til både å gjøre opp status, men også å tenke framover. Det senteret har oppnådd i løpet av disse årene, er framfor alt å bli trygt forankret som er statlig spesialpedagogiske kompetansesenter innen rammen av Høgskolen i Stavanger. Den tosidige oppgaven som senteret har hatt og har forsøkt å oppfylle, er knyttet til spenningsfeltet og balansegangen mellom forskning og praksis. Vi har tatt mål av oss til å bli et av de fremste nasjonale fagmiljøene på fagområdet lese- og skrivevansker/dysleksi og et miljø som holder høy internasjonal standard. Det er denne høye ambisjonen vi ønsker å måles mot. Som et forarbeid til St.meld. 23 (1997-98) ble senteret gjenstand for en grundig evaluering. Den gang var konklusjonen svært positiv, noe som også førte til at senteret ble styrket i forbindelse med den spesialpedagogiske reformen. Fra 1.8.99 fikk senteret tre nye fagstillinger for bl.a. å kunne delta aktivt i SAMTAK-programmet, men også som en permanent styrking. Senteret har også ansvar for å ivareta høgskolens knutepunktfunksjon på området lese- og skrivevansker. I løpet av 1999-2000 vil det bli gjennomført en omfattende evaluering. Vi har forventninger til at Norgesnett-evalueringen vil gi oss verdifull tilbakemelding på vår innsats også innen forskning og høgre utdanning.

Året som har gått har markert et skille på flere måter. For det første måtte senteret flytte til andre, midlertidige, lokaler ved høgskolen. Dette har gjort at vi har måttet omstille oss. Det har ikke vært bare enkelt å flytte fra lokaler vi hadde blitt glad i, og som vi følte oss hjemme i. Men mitt inntrykk er at medarbeiderne ikke bare har klart omstillingen på en god måte, men at det også har ført med seg positive endringer, både av sosial og faglig art. Vi ser fram til at vi i løpet av 2000 vil kunne flytte inn i mer permanente lokaler. Året 1999 har markert et skille også på en annen måte, ved at Torleiv Høien, senterets grunnlegger og mangeårige leder valgte å tre ut av sin stilling ved høgskolen og etablere seg som daglig leder av Stiftelsen Dysleksiforskning i Kunnskapsparken. Samarbeidet mellom senteret og stiftelsen blir ført videre og blir regulert av en samarbeidsavtale mellom Stiftelsen og høgskolen. Det er grunn til å framheve hans store innsats og takke han for det han har gjort for senteret i de årene som har gått.

En annen medarbeider, som hadde vært med fra starten av, Arne Løkken, valgte å gå av med pensjon fra 1.1.99. Det har ikke vært lett å være uten Arne i året som har gått, og det viste seg å være vanskelig å få tilsatt en person i hans stilling. Etter at vi endelig fikk tilsatt ny undervisningsleder med koordineringsansvar for etterutdanning, har vi håp om å være på høyden igjen også på det området. Også Arne Løkken fortjener takk for sin mangeårige innsats for senteret.

I løpet av året gjennomførte senteret to store internasjonale konferanser med stor deltakelse, den 11. europeiske lesekonferansen og den 20. nordiske konferansen om spesialpedagogikk. Begge konferansene ble gjennomført på en god måte og fikk stor oppmerksomhet både i fagmiljøene og i pressen. Det er grunn til å framheve spesielt disse to konferansene, som representerte en stor arbeidsinnsats fra alle som arbeider ved senteret. Det er også grunn til å nevne innsatsen fra tilsatte ved Kurs- og oppdragskontoret og fra en lang rekke studenter i spesialpedagogikk, både hovedfags- og leksologistudenter.

Senteret har fått tre nye fast tilsatte medarbeidere i 1999 og har nå i alt 15 faste stillinger, inkludert faglig-administrative lederstillinger og kontor-administrative stillinger. Vi har også fått vår første professor II i løpet av 1999, med hovedstilling ved Universitetet i Lund. Med den høye kompetansen senterets medarbeidere nå har, og ikke minst når våre to professorater blir besatt, vil senteret ha store muligheter til å utvikle videre inn i det neste århundre det som ble påbegynt og grunnlagt i det forrige. Vi ser med optimisme fram mot det nye århundret.

En stor takk til kollegiet for den gode innsatsen de har vist i det året vi har lagt bak oss.

Del I. PRESENTASJON AV SENTER FOR LESEFORSKING

1. ORIENTERING OM SENTERET

1.1. Kort presentasjon av senteret

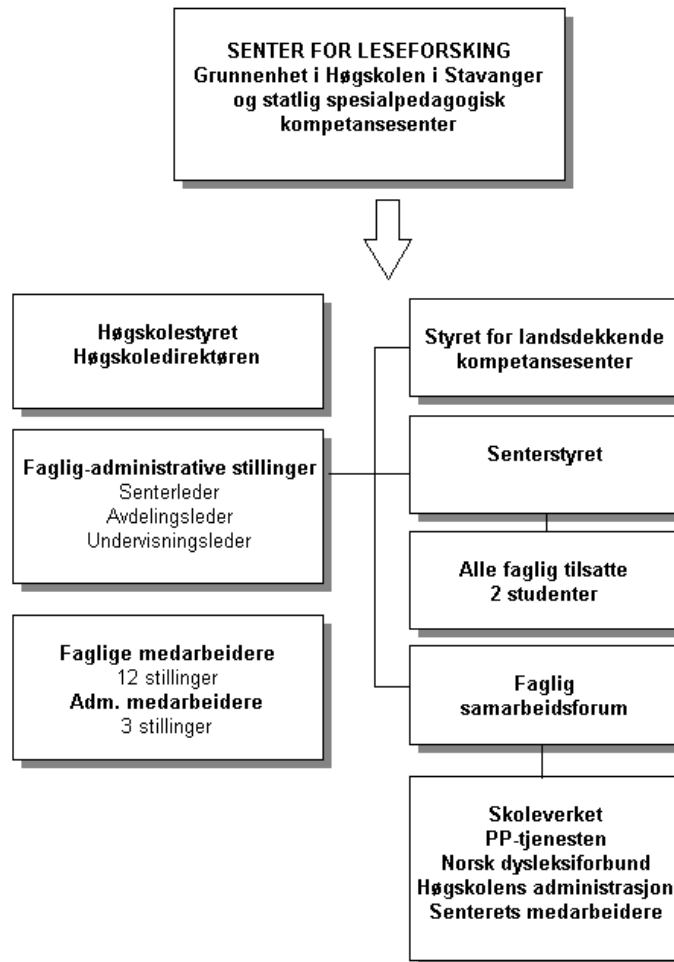
Senter for leseforskning er et landsdekkende spesialpedagogisk kompetansesenter for lese- og skrivevansker/dysleksi. Senteret er fra 1.1.95 integrert i Høgskolen i Stavanger, organisert direkte under styret for høgskolen. Senteret har dermed oppgaver både på nasjonalt plan og som fagmiljø innen høgskolen. Senteret har også en særskilt oppgave som knutepunkt i Norgesnett for høgre utdanning og forskning på sitt fagområde.

Senter for leseforskning ble opprettet som landsdekkende spesialpedagogisk kompetansesenter på grunnlag av Innst. S. 160 (1990-91). Stortinget har igjen i forbindelse med behandlingen av St. meld. nr 23 (1997-98) bekreftet at senterets oppgaver skal føres videre. Senteret fikk i 1999 en betydelig styrking i samsvar med Stortingets vedtak.

Rammene for kompetansesentervirksomheten blir lagt av styret for de landsdekkende kompetansesentrene gjennom godkjenning av årsplanen for denne delen av virksomheten. Rammene for virksomheten innen høgskolen blir lagt av høgskolestyret innenfor tildelt budsjett. Høgskolestyret har det overordnede administrative og faglige ansvaret for hele senterets virksomhet.

1.2. Organisasjonsstruktur

Fra 1.1. 1995 har senteret vært en del av Høgskolen i Stavanger. Den organisatoriske utfordringen har vært å sikre den nødvendige utviklingen av den spesialpedagogiske kompetansen på landsbasis, og samtidig bidra til styrkingen av den faglige kompetansen i høgskolen og innen Norgesnett for høgre utdanning og forskning. Senteret har fått status som grunnenhet, direkte underlagt høgskolestyret. Senteret har en enhetlig/integrert ledelse, med tilsatt faglig og administrativ leder. Samtidig har styret bestemt at senteret skal ha et eget senterstyre, som inntil videre består av samtlige av de faglig tilsatte i minst halv stilling, og med 2 representanter valgt av studentene. Senteret er representert i høgskoleråd. Senteret har også etablert et faglig samarbeidsforum, med representanter for ulike brukergrupper, fra høgskolens fellesadministrasjon og de tilsatte.

1.3. Samarbeid med Stiftelsen Dysleksiforskning

Senteret har så lenge det har eksistert, hatt et nært samarbeid med den private stiftelsen Dysleksiforskning. Samarbeidet reguleres av en avtale mellom stiftelsen og høgskolen i Stavanger. For hvert halvår konkretiseres samarbeidet i en avtale mellom stiftelsen og senteret. Samarbeidet omfatter både veiledning, konferanser, og bytte av tjenester. Etter at professor Torleiv Høien og noen av hans nærmeste medarbeidere valgte å gå ut av sine stillinger ved høgskolen (og senteret), etablerte stiftelsen seg i egne lokaler utenom høgskolen.

1.4. Mål og strategier

Senter for leseforskning er et statlig spesialpedagogisk kompetansesenter for lese- og skrivevansker/dysleksi. Senteret er fra 1.1.95 integrert i Høgskolen i Stavanger, organisert som en grunnenhet direkte under styret for høgskolen. Senteret har dermed oppgaver både på landsplan og som fagmiljø innen høgskolen. Senteret har også en særskilt oppgave med å ivareta høgskolens funksjon som knutepunkt i Norgesnett for høgre utdanning og forskning på fagområdet lese- og skrivevansker.

Rammene for kompetansesentervirksomheten blir lagt av styret for de landsdekkende kompetansesentrene gjennom godkjenning av årsplanen for denne delen av virksomheten. Rammene for virksomheten innen høgskolen blir lagt av høgskolestyret innenfor tildelt budsjett. Høgskolestyret har det overordnede administrative og faglige ansvaret for hele senterets virksomhet.

Hovedmål:

Senter for leseforskning har i henhold til Stortingets vedtak som nasjonal oppgave å sikre, utvikle og spre spesialpedagogisk kompetanse når det gjelder lese- og skrivevansker/dysleksi. Som del av Høgskolen i Stavanger har senteret som overordnet mål å bidra til å styrke høgskolens faglige kompetanse på dette området.

Det overordnede målet kan uttrykkes i følgende hovedmål:

- A å drive forskings- og utviklingsarbeid og forskingsdokumentasjon på høgt nivå i forbindelse med lese- og skrivevansker/dysleksi.
- B å delta aktivt i arbeidet med å formidle informasjon til og utvikle kompetanse hos aktuelle brukergrupper i hele landet.
- C å gi råd i forbindelse med kartlegging og diagnostisering av lesevansker. Ved mer alvorlige tilfeller av dysleksi også gi tilbud om diagnostisering.

Som fagmiljø innen Høgskolen i Stavanger, og som knutepunkt i Norgesnett, har senteret dessuten som mål i samarbeid med høgskolens avdelinger/sentre.

- D å gi undervisning og rettleiing på sitt fagområde innenfor høgskolens ulike studietilbud.
- E å gi forskerutdanning innenfor sitt fagområde i samarbeid med universitet og andre forskningsinstitusjoner.

1.5. Satsingsområder i 1999

Senterets satsingsområder i 1999 går fram av årsplanen. De har vært knyttet til senterets oppgaver innenfor de målområdene som er beskrevet ovenfor og som det vil bli gjort rede for i det følgende. Først gir vi en kort redegjørelse for sentrale trekk ved virksomheten på de ulike satsingsområdene. Deretter følger en mer detaljert resultatrapportering.

1.6. Kort om virksomheten i 1999

1.6.1. Fou-arbeidet

Forskings- og utviklingsarbeid har fra første stund vært senterets viktigste oppgave. Senteret bruker ca 50% av årsverkene til fou-arbeid. Senteret vil gjennom fou-arbeid vinne ny kunnskap på området lese- og skrivevansker/dysleksi og bidra til å sikre den enkelte en opplæring som både kan forebygge og avhjelpe lese- og skrivevansker. Ettersom

problemstillingene er av svært sammensatt karakter, er det aktuelt med både tverrfaglig og tverrinstitusjonelt samarbeid. Det er derfor også en viktig del av fou-arbeidet å videreutvikle det lokale, nasjonale og internasjonale kontaktnettet som senteret har bygd opp på dette området. Det er stor bredde over den forskingen som drives ved senteret. Prosjektene spenner fra grunnforskning og anvendt forskning på doktoravhandlingsnivå til praktiske utviklingsarbeid i tilknytning til og i samarbeid med barnehage og skole. Aktiviteten i 1999 har vært omfattende og mangesidig.

1.6.2. Etterutdanning/kompetanseheving

Etterutdanning/kompetanseheving utgjør en stor del av senterets virksomhet. Et godt utbygget nasjonalt nettverk har bl.a. bidratt til et godt resultat. I denne sammenhengen har senteret imidlertid også et betydelig samarbeid med faggrupper og fagmiljøer både nasjonalt og internasjonalt. Strategiplanen for etterutdanning er et nødvendig tiltak for å strukturere virksomheten innen etterutdanning/kompetanseheving. Gjennom nettverkssamarbeidet med utdanningskontorene, fylkeskommuner og kommuner er arbeidet styrket og gjør at en når fram til sentrale målgrupper innen barnehage, skole, pp-tjeneste og tilsatte i høgere utdanning. Kursaktiviteten i 1999 har vært noe lavere enn tidligere år. Dette skyldes for en stor del at senteret har måttet greie seg uten undervisningsleder for etterutdanning det meste av året. Dessuten har senteret hatt mindre kapasitet pga. studiepermisjon og sykepermisjon. På den andre siden har senteret gjennomført to omfattende internasjonale konferanser med stor deltakelse.

1.6.3. Diagnostisering og rådgiving

Senteret har et tilbud om diagnostisering i de aller vanskeligste sakene. De fleste barn, unge og voksne med lesevansker skal i prinsippet få et diagnostiseringstilbud gjennom skolen/PPT på sitt hjemsted. Senteret skal således bare ta seg av de mest kompliserte sakene. Det betyr at vi har anledning til å bruke lengre tid på hver klient. Aktiviteten på dette områdene har vært om lag som tidligere år.

1.6.4. Undervisning ved Høgskolen i Stavanger

SLF har hatt ansvar for undervisning innen fagområdet spesialpedagogikk i samarbeid med Avd. for lærerutdanning. Temaområdene har vært lese- og skriveopplæring, lese- og skrivevansker/dysleksi og statistikk og metodelære. Undervisningen har omfattet hovedfag i spesialpedagogikk, 2.avdeling i spesialpedagogikk, linje for leksologi og linje for sammensatte læreversker, og 1. avdeling i spesialpedagogikk. Senteret har fått tilført midler fra høgskolen for denne undervisningen. Omfanget på undervisningen tilsvarer om lag 1 årsverk.

1.6.5. Forskerutdanning

SLF har hatt en samarbeidsavtale med Psykologisk fakultet ved Universitetet i Bergen om forskerutdanning. Etter denne avtalen har senteret fått en stipendiatstilling med lønn fra universitetet som er knyttet til senteret og der senteret gir veiledning. Senteret har også en

samarbeidsavtale med Stiftelsen Dysleksiforskning, som har stått for veiledning av doktorgradsstipendiater. Avtalen med Psykologisk fakultet opphørte 31.12.1998, men ble forlenget fram til 30.6.1999 for at den siste stipendiaten skulle bli ferdig med sitt doktorgradsarbeid. Senteret er representert i forskerakademiet FAS.

DEL II. RESULTATRAPPORTERING

2. FORSKNINGS- OG UTVIKLINGSARBEID

2.1. Oversikt over forsknings- og utviklingsprosjekt

Tabell 1. Forsknings- og utviklingsprosjekt ved Senter for leseforskning.

PROSJEKTTITTEL	PROBLEMSTILLING	PROSJEKT-ANSVARLIG	TIDSPERSPEKTIV
Diagnostisering av avkodingsvansker	Forholdet mellom avkodingsprosessen, avkodingsvansker og delprosesser i avkodingsprosessen.	Marit Petersen Oftedal (stipendiat ved Universitetet i Bergen)	Doktoravhandling 1997 - 1999
Genetikk og dysleksi	Forsøk på å lokalisere gen som bestemmer utviklingen av dysleksi.	Finn Egil Tønnessen (i samarbeid med Universitetet i Tromsø og Herbert Lubs)	1998 -
SIALS-prosjektet (Second International Literacy Survey)	Den norske delen av et internasjonalt prosjekt om lese- og skrivevansker blant voksne	Egil Gabrielsen og Torleiv Høien (ansv.)	1998 - 1999
ILSS-prosjektet	Den norske delen av et oppfølgingsprosjekt av SIALS, som omfatter aldersgruppen 16 – 65 år	Egil Gabrielsen	(1999) 2000-2004
Relasjoner mellom lese- og skriveprosesser	Forholdet mellom avkodingsvansker og rettskrivingsvansker	Astrid Skaathun	Vikarstipend 1998-99
PISA-prosjektet	Internasjonal undersøkelse av indikatorer for leseferdighet blant 15-16-åringer	Finn Egil Tønnessen (i samarbeid med Universitetet i Oslo)	Fra 1998
Evaluering av Troll i ord	Undersøkelse av lesevaner og leseomfang blant 1., 5. og 8. klassinger, foreldre og lærere i Stavanger	Finn Egil Tønnessen og Ingolv Austad (i samarbeid med Stavanger kommune)	1998-2000
Leseundersøkelsen	Undersøking av leseferdigheten til halvparten av norske 2. og 9. klasser	Ragnar Gees Solheim og Finn Egil Tønnessen	1998 og 1999
Leseferdighet og skolemiljø	Oppfølging av kartleggingsprosjekt på 2. og 9. klassesnivå	Ragnar Gees Solheim og Finn Egil Tønnessen	1999-2000

Utvikling av kartleggingsprøver på samisk	Utvikling, utprøving og standardisering av kartleggingsprøver i lesing på samisk	Ragnar Gees Solheim i samarbeid med Samisk utdanningsråd	Avsl. 2000
Utvikling av kartleggingsprøver for fremmedspråklige elever	Prosjekt ved Fjell skole, Drammen	Liv Bøyeseen	1998-2000
Læringsstrategi-prosjektet i Rogaland – en videreføring	Skolebasert utviklingsprosjekt i 16 kommuner i Rogaland	Senter for leseforskning i samarbeid med Solvang skole, Haugesund	1999-2000
Lese for å lære	Et utviklingsprosjekt om læringsstrategier knyttet til grunnkursklasser ved Sandnes videregående Skole	Ellen Heber (i samarbeid med Sandnes videregående skole)	1998-99
Sandnesprosjektet Lesing og atferd	Et utviklingsprosjekt i Sandnes grunnskole	Anne Brit Andreassen	1998-99
Veiledningshefte om lese- og skriveopplæring	Utvikling av et Veiledningshefte om lese- og skriveopplæring i tilknytning til L97	Ragnar Gees Solheim (koordinator)	1998-99
Kartlegging av lesevaner og leseferdighet hos yrkeshemmede og arbeidsledige på attføring	Prosjekt i samarbeid med Fretex Vest-Norge	Inger-Kristin Bjaalid	1997-99
EELS-prosjektet	Engelskundervisning for elever med lese- og skrivevansker	Inger-Kristin Bjaalid i samarbeid med James Brian Oliver (Avdeling for humanistiske fag)	1999-2000
Kvalitetssikrings-prosjektet	Et prosjekt som tar sikte på å utvikle rutiner for oppfølging av enkeltelever som har vært diagnostisert ved senteret	Anne Brit Andreassen	Fra 1997
Barn med autistiske trekk	Prosjekt om diettbehandling av barn med lærevansker	Ann-Mari Knivsberg	Videreføres

6-åringer med problematferd - Språklig, kognitiv og motorisk ferdighet og biokjemiske avvik.	Kartlegging av funksjonsnivå og atferd hos elever som får spes.ped opplæring før de begynner på skolen	Ann-Mari Knivsberg	Videreføres
Elever med store og sammensatte lese- og skrivevansker	Innhenting av informasjon om lese- skriveferdigheter og atferd, samt data fra biokjemiske analyser av serum og urin	Ann-Mari Knivsberg	Videreføres
Developing literacy in different contexts and in different languages	Den skandinaviske delen av et internasjonalt prosjekt	Sven Strömqvist	Videreføres
Lesevansker og visuelle/auditive vansker	Kartlegging av sammenhengen mellom lesevansker og visuelle/auditive vansker	Finn Egil Tønnessen. Samarbeid med Joel Talcott, University of Oxford	1999-2000
Lesevansker og motoriske vansker	Kartlegging av sammenhengen mellom lesevansker og motoriske vansker	Finn Egil Tønnessen. Samarbeid med Rod Nicolson og Angela Fawcett, Univeristy of Sheffield	1999-2000
ScriptLog på PC	Utvikling av den databaserte testen ScriptLog som PC-versjon	Sven Strömqvist	1999-2000

2.2. Orientering om de enkelte forsknings- og utviklingsprosjektene

2.2.1 Diagnostisering av avkodingsvansker

Marit Petersen Oftedal har hatt permisjon fram til 30.06.99 for å avslutte arbeidet med sin doktoravhandling som stipendiat ved Universitetet i Bergen (Psykologisk fakultet) med faglig tilknytning til Senter for leseforskning. Faglig veileder har vært professor Torleiv Høien. Oftedal leverte sin doktoravhandling i september 1999, og kommisjon for vurdering av arbeidet ble oppnevnt på fakultetsmøte den 29. september 1999. Avhandlingen har tittelen: Diagnostisering av ordavkodingsvansker: En prosessanalytisk tilnæringsmåte.

2.2.2. Genetikk og dysleksi

Dette er et grunnforskningsprosjekt som blir gjennomført i samarbeid med professor Herbert Lubs ved University of Miami og Medisinsk Genetisk avdeling ved Regionsykehuset i

Tromsø. Prosjektet startet 1. august 1995 og datainnsamlingen ble avsluttet ved utgangen av 1998. Publisering av resultatene skal etter planen gjennomføres i 1999. Gjennom prosjektet forsøker en å lokalisere gen som bestemmer utviklingen av dysleksi. Over 100 personer fra 10 familier i tre generasjoner har gjennomgått leseprøver og avgitt blodprøver. I testingen av leseferdighetene er KOAS-testen og deler av KOAP-testen brukt. Blodprøvene er analysert ved Regionsykehuset i Tromsø. Prosjektet er delfinansiert av Norges Forskningsråd. Finn Egil Tønnessen er prosjektmedarbeider fra SLF.

2.2.3 SIALS-prosjektet

SIALS-prosjektet (Second International Adult Literacy Survey) er en internasjonal kartlegging av leseferdigheten hos voksne (16-65 år). I tillegg til å gi et nasjonalt bilde av sammenhengen mellom leseferdighet og ulike bakgrunnsvariabler, vil prosjektet gjøre det mulig å kunne sammenlikne leseferdigheten i ulike land. Kartleggingen er en oppfølging av IALS (International Adult Literacy Survey) som ble gjennomført i 12 land i 1994 og 1996. Det er Statistics Canada og Educational Testing Survey, USA som i samarbeid med OECD koordinerer arbeidet med IALS og SIALS. I hvert land deltar mer enn 3000 tilfeldig utvalgte voksne personer. Deltakerene blir intervjuet og presentert for et utvalg leseoppgaver hjemme hos seg selv.

Den norske deltakelsen i SIALS er initiert av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. KUF har gitt Senter for leseforskning oppgaven å koordinere gjennomføringen av prosjektet. Prosjektet er et samarbeidstiltak mellom Senter for leseforskning og Stiftelsen Dysleksiforskning. Torleiv Høien har det faglige ansvaret for prosjektet, mens Egil Gabrielsen er prosjektleder. Jostein Tollaksen har og deltatt i arbeidet. KUF samarbeider med Kommunal- og arbeidsdepartementet og Arbeidsdirektoratet om finansieringen av den norske delen av SIALS. Statistisk sentralbyrå er ansvarlig for datainnsamlingen og for skåringsarbeidet.

I 1999 har en gjennomført de nødvendige kontrollskåringer og opprettingsarbeid før endelig datafil ble sendt til Statistics Canada i september 1999. Den internasjonale rapporten med sammenliknbare data fra 21 land skal presenteres av OECD i Paris 14. juni 2000. Den norske rapporten som Senter for leseforskning har ansvaret for, skal etter planen foreligge i september 2000.

2.2.4 ILSS-prosjektet

ILSS-prosjektet (International Life Skills Survey) er et oppfølgingsprosjekt til SIALS. I tillegg til å måle voksnes leseferdighet, ønsker en også å måle voksnes ferdigheter på andre sentrale områder som "Numeracy", "Problem Solving", "IKT-literacy" og "Teamwork". Som for SIALS er det Statistics Canada, Educational Testing Service (USA) og OECD som utgjør den internasjonale prosjektledelsen.

ILSS-prosjektet er planlagt gjennomført i perioden 2000 - 2004. Deltakerlandene må gjennomføre en pilotundersøkelse våren 2001 med netto 1300 deltakere. Hovedundersøkelsen er planlagt til 2002 og krever et nettoutvalg på 6750 personer i aldersgruppen 16 - 65 år i hvert land.

KUF har bestemt seg for at Norge skal delta i ILSS og har bedt om at prosjektleder for SIALS fortsetter som prosjektkoordinator for ILSS. Egil Gabrielsen har i 1999 vært med på et planleggingsmøte med den internasjonale prosjektledelsen i KUF i mai og "First National Study Managers Meeting" i Luxembourg i september. Med utgangspunkt i det siste møtet har Gabrielsen utarbeidet en foreløpig norsk prosjektplan for KUF. Endelig prosjektplan vil bli utarbeidet i løpet av februar 2000, i samarbeid med Statistisk sentralbyrå.

Gabrielsen har også ledet en nordisk gruppe som har hatt i oppdrag å utarbeide nye oppgaver til de to leseskalaene fra SIALS, "Prose-literacy" og "Document-literacy", som også skal inngå i ILSS. Tilsvarende grupper er etablert i andre regioner og Gabrielsen er med i den internasjonale gruppen som skal ferdigstille de reviderte leseskalaene på grunnlag de nye oppgaveforslagene

2.2.5 Relasjoner mellom lese- og skriveprosesser

Målet for dette prosjektet er å se nærmere på sammenhengen mellom lesevaner og skrivevaner og å utvikle materiell som kan finne fram til eventuelle delprosesser som påvirker skriveprosessen. En arbeider for tiden med analyse av innsamlede data. Framdriften av prosjektet har i løpet av 1999 desverre vært sterkt hemmet av langtidssykmelding. Astrid Skaathun er prosjektleder og har Sven Strömqvist som veileder.

2.2.6. PISA-prosjektet (Programme for International Student Assessment)

PISA-prosjektet er et omfattende internasjonalt prosjekt som tar sikte på å utvikle indikatorer for leseforståelse og måle leseferdigheten kvantitativt og kvalitativt. Prosjektet er iverksatt av OECD og omfatter 26 OECD-land og en rekke andre land utenfor denne organisasjonen. Tre områder er valgt ut: lesing, matematikk og naturfag. Den norske delen av prosjektet er lagt til Institutt for lærerutdanning og skoletjeneste ved Universitetet i Oslo. Senter for leseforskning er en samarbeidspartner i forhold til lesedelen av prosjektet og deltar både i arbeidsgruppe og referansegruppe. Finn Egil Tønnessen deltar i arbeidsgruppen og Ingolv Austad i referansegruppen.

2.2.7. Evaluering av Troll i ord

Stavanger kommune har med midler fra Kulturdepartementet gått i gang med et lesestimuleringsprosjekt i Stavanger kommune. Senteret har fått i oppdrag å evaluere prosjektet. Det ble i 1999 gjort en forevaluering av prosjektet. Ettorevaluering vil bli gjort i 2000. Ansvarlige for prosjektet er Finn Egil Tønnessen og Ingolv Austad

2.2.8. Leseundersøkelsen

Senteret fikk i 1997 i oppdrag av KUF å være faglig ansvarlig for en undersøkelse av leseferdigheten i halvparten av landets skoler på 2. og 9. klassetrinn (tidligere 8. klasse). Undersøkelsen i 2. klasse fant sted i mai 1997. I november 1997 ble prøven i 9. klasse gjennomført. Dataene fra de to undersøkelsene er blitt bearbeidet i 1998. Data fra 2. klasse ble publisert i egen rapport fra Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet våren 1998. Data fra 9. klasse ble publisert i en tilsvarende rapport våren 1999. Disse to rapportene har dannet grunnlaget for en omfattende oppfølging i fylker og kommuner. Ansvarlige for prosjektet ved SLF har vært Ragnar Gees Solheim og Finn Egil Tønnessen.

2.2.9. Leseferdighet og skolemiljø – Oppfølging av kartleggingsprosjekt på 2. og 9. klassetrinn

I denne undersøkelsen sammenliknes skole- og klasseromsfaktorer i de klassene som scoret høyest med de klassene som scoret lavest på kartleggingsprøven. Avdelingsleder Ragnar Solheim er ansvarlig for prosjektet og professor Finn Egil Tønnessen deltar som medarbeider. Prosjektet er finansiert av KUF.

2.2.10. Utvikling av kartleggingsprøver på samisk

Samisk utdanningsråd har i samarbeid med Senter for leseforskning et prosjekt for tilpassing av kartleggingsprøvene i lesing til samisk. Dette prosjektet har pågått siden 1995 og er finansiert av KUF. Fordi de samiske årskullene er så små, må en samle data fra tre årskull før en kan utarbeide normer for prøvene. Dette forlenger utviklingsprosessen av de samiske prøvene. Det foreligger nå ferdig prøver for 7. klasse og nesten ferdige prøver for 2. og 3. klasse. Prøvene for 5. klasse er ferdige for standardisering og normering, og i 9. klasse foreligger det en pilotutgave. I 9. klasse har en valgt å utvikle en helt ny samisk prøve som skal kunne brukes parallelt med den norske prøven. Ansvarlig for utarbeidingen av de samiske prøvene i lesing er Lars Idivuoma. Ragnar Gees Solheim har ansvaret for oppfølgingen fra Senter for leseforskning.

2.2.11. Utvikling av kartleggingsprøver for fremmedspråklige elever

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet har hatt et eget prosjekt for utvikling av kartleggingsmaterieell i lesing for fremmedspråklige elever. I dette arbeidet har det også inngått å vurdere hvorledes det norske kartleggingsmateriellet egnet seg for elever med en annen språkbakgrunn. Ansvarlig for dette prosjektet har vært Liv Bøyesen. Liv Bøyesen har i hovedsak arbeidet i Oslo/Drammen regionen, men har hatt sin faglige tilknytning til Senter for leseforskning.

2.2.12 Læringsstrategiprojektet - en videreføring

Læringsstrategiprojektet i Rogaland ble avsluttet i 1998. Det var et utviklingsprosjekt som ble drevet av Senter for leseforskning i samarbeid med Statens utdanningskontor og kommunene Haugesund og Sokndal. 10 kommuner i Rogaland var involvert i prosjektet. Prosjektet kan betraktes som et reformrelatert skoleutviklingsprosjekt der hovedmålsettingen er å påvirke/endre lærernes undervisningsstrategier slik at elevene kan lære å ta i bruk - og oppleve nytten av - bevisstgjørende læringsstrategier. En annen målsetting har vært å utvikle en spredningsmodell for skoleutvikling ved å etablere rutiner og samarbeidsformer for drøfting og utveksling av erfaringer, og å bygge opp samarbeidsnettverk mellom skoler og kommuner. I 1999 har senteret i samarbeid med Solvang skole, Haugesund samarbeidet om en videreføring i 16 kommuner i Rogaland (og noen kommuner i Hordaland og Sogn og Fjordane), slik at alle kommunene i Rogaland nå har fått del i læringsstrategiprojektet.

2.2.13 Lese for å lære

Ved Sandnes videregående skole gjennomføres det i skoleåret 1998-99 et utviklingsprosjekt knyttet til bruk av metakognitive læringsstrategier i to grunnkursklasser på allmennfaglig studieretning. Faglærerne i disse to klassene deltar i prosjektet, som har som målsetting å få

elever til å ta i bruk slike læringsstrategier i alle fag. Ellen Heber, ved SLF, er faglig ansvarlig for prosjektet. Prosjektet vil danne grunnlaget for hennes hovedfagsoppgave.

2.2.14 Sandnes-prosjektet, lesing og atferd

Dette er et systematisk kompetanseutviklings- prosjekt som har vært rettet mot avdelingsledere i barnehager, spesiallærere i førskolen og lærere i 1. og 2. klasse i grunnskolen. Målsettingen er å forebygge og avhjelpe lese- og skrivevansker på et tidlig tidspunkt. Prosjektet er et samarbeid med Sandnes kommune og startet i 1997. Som et måleinstrument vil en bruke de nasjonale kartleggingsprøvene fra Nasjonalt læremiddelsenter. Opplegget har vært knyttet til kurs på felt innen språkstimulering, leseforberedende tiltak og metoder i den første leseundervisningen. Det er også opprettet lokale samarbeids- og veiledningsgrupper som arbeider systematisk med utvikling av konkrete opplegg. Ved utgangen av 1998 har SLF gått ut av prosjektet, men Sandnes kommune viderefører prosjektet etter målsettingen. Sandnes kommune utarbeider i løpet av 1999 en skriftlig rapport. Anne Brit Andreassen har representert SLF i prosjektet.

2.2.15. Veiledningshefte om lese- og skriveopplæring

Høsten 1997 fikk SLF i oppdrag av KUF å skrive et utkast til veiledningshefte i lese- og skriveopplæring i samband med L97/L97S. For å utføre dette oppdraget ble det nedsatt en arbeidsgruppe som begynte arbeidet med veiledningsheftet i 1998. Veiledningsheftet ble oversendt Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet i november 1998. Etter en høringsrunde ble prosjektet sluttført i 1999. Nasjonalt læremiddelsenter har hatt ansvaret for trykking av 55.000 eksemplarer av heftet.

Arbeidsgruppen som har arbeidet med veiledningsheftet har bestått av følgende personer: Ragnar Gees Solheim, Senter for leseforskning, Høgskolen i Stavanger, leder av arbeidsgruppen.

Ingolv Austad, Senter for leseforskning, Høgskolen i Stavanger

Inger Kristin Bjaalid, Senter for leseforskning, Høgskolen i Stavanger

Bente Eriksen Hagtvet, Institutt for spesialpedagogikk, Universitetet i Oslo

Torleiv Høien, Senter for leseforskning, Høgskolen i Stavanger

Lasse Idivuoma, Samisk utdanningsråd

Ann-Mari Knivsberg, Senter for leseforskning, Høgskolen i Stavanger

Lise Iversen Kulbrandstad, Høgskolen i Hedmark

Tove Lindberg, Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet

Solveig-Alma H. Lyster, Institutt for spesialpedagogikk, Universitetet i Oslo

Randi Myklebust, Vahl skole, Oslo

Astrid Skaathun, Senter for leseforskning, Høgskolen i Stavanger

Ved Senter for leseforskning har det vært en redaksjonsgruppe bestående av Ingolv Austad, Ann-Mari Knivsberg og Ragnar Gees Solheim.

KUF har satt ned en referansegruppe med disse medlemmene:

Lasse Idivuoma, Samisk utdanningsråd

Rutt Trøite Lorentzen, Høgskolen i Sør-Trøndelag

Solveig-Alma H. Lyster, Institutt for spesialpedagogikk, Universitetet i Oslo

2.2.16 Kartlegging av lesevaner og leseferdighet hos yrkeshemmede og arbeidsledige på attføring

Prosjektet startet opp i 1997 og er et samarbeid mellom Fretex Vest Norge A/S og SLF. Målsettingen var å kartlegge lese- og skrivevansker blant ansatte i Arbeidsmarkedsbedrifter (AM-bedrifter) generelt og Fretex Vest Norge A/S spesielt. I 1998 ble det gjort en kartlegging av leseferdigheten blant tilsatte i Fretex Vest Norge A/S. Disse data er bearbeidet og publisert i en skriftlig rapport, Kartlegging av lesevaner og leseferdighet hos yrkeshemmede og arbeidsledige på attføring. En kortversjon av rapporten er publisert i SLF-info 2/99, og denne er også lagt ut på Dysnett. Inger-Kristin Bjaalid har vært prosjektleder.

2.2.17 EELS (Engelskundervisning for elever med lese- og skrivevansker)

EELS-prosjektet har som hovedmål å utvikle selvinstruerende kursmateriell som kan brukes i skolebasert etterutdanningskurs på Internett for lærere som underviser i engelsk på grunnskolenivå. Prosjektet er et samarbeidsprosjekt mellom SLF og Avdeling for humanistiske fag v/Institutt for fremmedspråk. Prosjektet startet opp 1. september 1999 og ventes å være avsluttet ved utgangen av 2000. Prosjektet har fått støtte fra høgskolens strategimidler. Inger-Kristin Bjaalid er prosjektleder.

2.2.18 Kvalitetssikringsprosjektet

Målsettingen for diagnostisering ved Senter for leseforskning er å kartlegge årsakene til lese- og skrivevansker. Videre vil en foreslå tiltak for å avhjelpe vanskene. I arbeidet med å finne årsaker og å foreslå tiltak legger vi vekt på en helhetlig vurdering av elevens/klientens ferdigheter og problem. Forutsetningen er at det blir utarbeidet en diagnostiseringsrapport og en tiltaksplan. Prosjektleder er Anne Brit Andreassen

2.2.19 Barn med autistiske særtrekk

Videre bearbeiding av data om barn som har gått på diett i ett år og kontrollgruppe som ikke har benyttet diett. Videreføring av prosjekt som er blitt utsatt grunnet omprioritering av arbeidsoppgaver. Ann-Mari Knivsberg er prosjektleder.

2.2.20 Seksåringer med problematferd

Bearbeiding av data ad språklige, kognitive og motoriske ferdigheter og atferd hos seksåringer som har fått tilbud om spesialpedagogisk opplæring på grunn av atferdsavvik. Videreføring av prosjekt som er blitt utsatt grunnet omprioritering av arbeidsoppgaver. Ann-Mari Knivsberg er prosjektleder.

2.2.21 Elever med store og sammensatte lese- og skrivevansker

Innhenting av informasjon om lese-/skriveferdigheter og atferd, samt data fra biokjemiske analyser av serum og urin. Ann-Mari Knivsberg er prosjektleder.

2.2.22. Developing literacy in different contexts and in different languages

Sven Strömqvist har under 1999 vidareutvecklat den skandinaviska delen av projektet "Developing literacy in different contexts and in different languages" (huvudansvarig forskare prof Ruth Berman, University of Tel Aviv; finansiär Spencer Foundation, 1997-) med en planerad magisteroppgave vid Senter for leseforskning. Irene Hellum kommer att replikera delar av den internationella studien med norske skolelever. I den norske studien kommer skriveprogrammet ScriptLog, som under Strömqvists ledning utvecklas i samarbete mellan Senteret och Institutionen för lingvistik vid Lunds universitet.

2.2.23. Lesevansker og visuelle/auditive vansker

Senteret samarbeider med dr. Joel Talcott ved University of Oxford for å kartlegge sammenhengen mellom lesevansker og visuelle/auditive vansker i et utvalg på ca. 20 elever fra Hå kommune. Finn Egil Tønnessen er prosjektleder.

2.2.24. Lesevansker og motoriske vansker

Senteret samarbeider med professor Rod Nicolson og dr. Angela Fawcett ved University of Sheffield for å kartlegge sammenhengen mellom lesevansker og motoriske vansker i et utvalg på ca. 20 elever fra Hå kommune. Finn Egil Tønnessen er prosjektleder.

2.2.25. ScriptLog på PC

Senteret vil i samarbeid med professor II Sven Strömqvist utvikle testen ScriptLog fra Mac-versjon til PC-versjon. Arbeidet vil foregå ved Universitetet i Lund. Del I ble ferdig i løpet av høsten 1999. Del II vil bli utarbeidet i løpet av 2000.

3. DIAGNOSTISERING, RÅDGIVING/KONSULENTVIRKSOMHET

3.1. Diagnostisering

Diagnostisering I 1999 har Senteret diagnostisert og utarbeidet pedagogisk opplegg for 13 elever. Senteret har gjennom flere år sett at sakene har blitt mer kompliserte, og i større og større grad også inneholder andre vansker/problem enn bare lese- og skrivevansker.

Som et ledd i arbeid med kvalitetssikring har vi utarbeidet rutiner for innhenting av informasjon, tilbakemelding og lokale instansers oppfølging av sakene. Det er utviklet et spesielt søknadsskjema for elevene, innhenting av pedagogiske opplysninger fra skolen og skjema for oppfølging og evaluering av videre arbeid lokalt.

Tabell 2. Oversikt over diagnostiserte elever 1999

FYLKE	KOMMUNE	ANTALL
Rogaland	Lund	1
Rogaland	Egersund	1
Rogaland	Åkrehamn	2
Rogaland	Stavanger	1
Rogaland	Time	1
Buskerud	Hokksund	1
Akershus	Bærum	1
Telemark	Tokke	1
Telemark	Bamble	1
Vest-Agder	Flekkefjord	1
Hordaland	Askøy	1
Møre- og Romsdal	Sandshamn	1
Totalt		13

3.2. Rådgiving og konsulentvirksomhet

Senteret er engasjert i omfattende veiledning gjennom henvendelser via telefon, brev og e-post. Vår hjemmeside på Internett er også godt besøkt. Senteret får en lang rekke henvendelser om alt fra adresser, synspunkt på prosjektplaner, mulige kontaktpersoner, spørsmål om litteraturhenvisninger m.m. Mange av disse spørsmålene kommer i tilknytning til prosjekt som senteret er engasjert i, materiell som senteret har utviklet, eller i tilknytning til senterets kursvirksomhet. Tidligere år har vi forsøkt å registrere disse henvendelsene, men har måttet innse at vi ikke makter å registrere mer enn en del av denne aktiviteten. Vi har vurdert det slik at arbeidet med registrering ikke står i forhold til det vi får ut av det. Men rådgivings- og konsulentvirksomheten utgjør en betydelig del av senterets arbeid.

4. ETTERUTDANNING

4.1 Etterutdanning ved Senter for leseforskning

Et overordnet mål for SLF er å sikre, utvikle og spre kompetanse og ny kunnskap om lesing generelt og lese- og skrivevansker/dysleksi spesielt. Personalsituasjonen har vært vanskelig i 1999. Først og fremst fordi vi har vært uten undervisningsleder med ansvar for koordinering av etterutdanningsvirksomhet. Denne stillingen har stått ubesatt fra 1.1. til 30.11. 1999 grunnet problem med tilsetting. Det har gjort at senteret har arrangert færre kurs totalt sett enn i årene før. Senteret fikk i 1999 tre nye fagstillinger, men disse kom ikke på plass før seint på høsten 1999. I tillegg har en av de tilsatte hatt forskningspermisjon og en annen har vært sykemeldt over lengre tid.

Til gjengjeld har senteret gjennomført flere omfattende konferanser med stor deltakelse. Det gjelder i særlig fra de to internasjonale konferansene som ble arrangert i august 1999. Et stort antall sertifiseringskurs for KOAP-testen har også vært gjennomført våren 1999, men fra 1.8. har Stiftelsen Dysleksiforskning overtatt ansvaret for sertifiseringskursene.

Senteret har fortsatt bygd på samarbeidet med de statlige utdanningskontorene, de ulike landsdekkende og regionale kompetansesentrene og kommunale samarbeidsparter. Målgruppene er i stor grad tilsatte i barnehage og skole, veilednings- og pp-tjenesten og i høgre utdanning.

En større del av etterutdanningskapasiteten har blitt kanalisert inn i forberedelse av kompetanseutviklingsprogrammet SAMTAK.

4.2 Omfanget av etterutdanningen

I 1999 er det holdt i alt 50 kurs, seminar og konferanser som SLF har arrangert alene eller i samarbeid med andre instanser. Disse har hatt et samlet omfang på 74 kurs-/konferansedager. I alt har 1991 enkeltpersoner deltatt i arrangement der senteret har vært involvert.

Detaljerte opplysninger om den enkelte kursene og konferansene finnes i vedlegget til årsmeldingen.

Opplysninger om hvordan etterutdanningsvirksomheten fordeler seg på fylker, er det svært vanskelig å gi, fordi kursene søkes av personer fra ulike fylker.

Nedenstående tabell gi en oversikt over kursdager arrangert i ulike fylker. Det er også tatt med en oversikt over kurs arrangert for internasjonale deltakere.

Tabell 3. Oversikt over kursdager fordelt på fylker

Fylke	Kursdager
Akershus	2
Oslo	7
Oppland	3
Vestfold	2
Rogaland	16
Hordaland	6
Sogn og Fjordane	2
Møre- og Romsdal	2
Sør-Trøndelag	2
Nordland	8
Troms	4
Finnmark	4
Internasjonalt	13

5. UNDERVISNING OG VEILEDNING

5.1. Leksologistudiet

13 studenter avla eksamen på 2. avdelingsstudiet i leksologi i desember 1999. Studiet har gått over 3 semester. Eksamensresultatene var solide, 9 studenter fikk laudabel slutt karakter, mens 4 fikk haud.

Ca. 1/3 av undervisningstimene har vært fellesforelesninger sammen med 2.avd.-linjen for Psykososiale vansker, bl.a. kurset i "Statistikk og metode" høsten 1998.

Av personalet ved Senter for leseforskning har følgende hatt undervisningsansvar:

Ingolv Austad, Inger-Kristin Bjaalid, Egil Gabrielsen (kursleder), Ellen Heber, Ann-Mari Knivsberg, Inger Kristine Løge, Marit P. Oftedal, Astrid Skaathun og Ragnar Gees Solheim.

Inger Kristin Bjaalid har hatt eneansvar for veiledningen av studentenes prosjektpraksis/diagnostiseringsoppgave.

Det er laget en oppsummering av studentenes kursvurdering (11 av 13 studenter har sendt inn) som er distribuert til studentene og alle foreleserne. Den viser at studentene vurderer kurstilbudet samlet vurdert som bra (5) eller meget bra (6). Prosjektpraksisen vurderes som meget verdifull av studentene og det er også interessant å registrere at studentene gjennomgående er meget positive til den 3 uker lange eksterne praksisperioden som ble gjennomført i 2. semester.

5.2. Hovedfag i spesialpedagogikk

Avdeling for lærerutdanning har hovedfag hvor studentene kan velge å spesialisere seg innen bl.a. lese- og skrivevansker. Senteret har undervisning og veiledning innen temaområdet lese- og skrivevansker. Fra og med høsten 1998 er studiet utvidet fra 30 vektall til 40 vektall. Høsten 1998 ble 24 studenter tatt opp etter den nye planen.

Følgende ved SLF har undervist hovedfagsstudenter våren 1999: Inger-Kristin Bjaalid, Ragnar Gees Solheim, Astrid Skaathun, Finn Egil Tønnessen

Disse hovedfagsoppgavene (arbeidstitler) blir skrevet med veiledning fra SLF:

Liv Carolina Stuestøl: Hva kan skolen gjøre for å stimulere til aktiv lesing.
Veileder: Astrid Skaathun og Finn Egil Tønnessen

Anna Elisabeth Dahle: Leseopplæring og leseverk før og etter L97.
Veileder: Inger-Kristin Bjaalid

Magna Ravndal: Leseopplæring før og nå: Dagens metoder sammenliknet med en metode brukt på midten av 1950-tallet, sett fra et spesialpedagogisk utgangspunkt.
Veileder: Inger-Kristin Bjaalid

Berit Wiig Jonsbråten: Berits leseverk.
Veileder: Inger-Kristin Bjaalid

Kristine Fosse: AD/HD-problematikk og diett
Veileder: Ann-Mari Knivsberg

5.3. Forskerutdanningen

Professor Finn Egil Tønnessen er veileder for Gunvor Wilhelmsen som arbeider med en doktoravhandling om "Forsøk med opptrening av forstyrrede visuelle funksjoner etter hjerneslag ved hjelp av strukturert lesetrening". Professor Edvard Befring, Universitetet i Oslo og professor Josef Ziehl ved Max-Planck Institut für Psychiatrie i München veileder også i arbeidet med denne avhandlingen. Avhandlingen ble levert for bedømming i slutten av høstsemesteret 1999.

6. ANNEN VIRKSOMHET

6.1. Samarbeid med andre kompetansesenter

Senteret har et formalisert samarbeid med Bredtvet kompetansesenter og Senter for logopedi ved Eikelund kompetansesenter. I 1997 ble det utarbeidet en egen sektorplan for Språk-, tale-, lese- og skrivevansker, som omfatter de tre fagmiljøene. Innen sektoren er det et godt faglig samarbeid og de to sentrene er trukket inn i arbeidet med SAMTAK, bl.a. gjennom deltakelse i den faglige referansegruppen for temaplanen om lese- og skrivevansker. Det er også et samarbeid med andre kompetansesenter. Det gjelder i første rekke Senter for atferdsforskning, som også er en del av Høgskolen i Stavanger, men det er også innledet samarbeid med Sørlandet kompetansesenter og Trøndelag kompetansesenter i forbindelse med enkelte prosjekt.

6.2 Samarbeid med Nasjonalt læremiddelsenter

Senter for leseforskning har et omfattende samarbeid med Nasjonalt læremiddelsenter (NLS). NLS har ansvaret for trykking og salg av kartleggingsprøvene i lesing som er utviklet ved Senter for leseforskning på oppdrag fra KUF. I forbindelse med nye opplag har det skjedd en oppdatering av informasjonen om prøvene, og mot slutten av 1999 ble det igangsatt arbeid med en revisjon av kartleggingsprøven i lesing for 2. klasse. Til dette arbeidet har SLF engasjert Liv Engen fra Stiftelsen Dysleksiforskning.

Samarbeidet med NLS foregår også gjennom deltagelse i Kontaktforum, et forum for samarbeid mellom NLS og kompetanssentrene. Samarbeidet har mest gått på utvikling av materiell. Som en del av dette arbeidet har SLF fått ansvaret for å systematisere erfaringene som er gjort i Sverige og Norge i forhold til læremiddelutvikling for gruppen med lese- og skrivevansker. Rammen her er et samarbeid mellom NLS og SIH i Sverige. SLFs representant i Kontaktforum har vært Ragnar Gees Solheim.

Senteret har hatt et samarbeid med BRO kompetansesenter innen rammen av samarbeidet med Nasjonalt læremiddelsenter. Dette samarbeidet har omfattet utarbeiding retningslinjer for utvikling av læremidler for elever med lese- og skrivevansker. Ellen Heber har i samarbeid med Ann-Mari Knivsberg utarbeidet disposisjon til mal for "læremidler i en skole for alle" i samarbeid med SIH i Sverige.

6.3. Samarbeid om SAMTAK

I 1999 satte Stortinget i gang et treårig kompetanseutviklingsprogram for PPT og skoleledere. Programmet omfatter områdene sammensatte lærevansker, sosiale og emosjonelle problemer og lese- og skrivevansker. Programmet har fått navnet SAMTAK og koordineringsansvaret for programmet er lagt til Senter for atferdsforskning. Senter for leseforskning har fått ansvaret for den delen som tar for seg lese- og skrivevansker. I løpet av 1999 har det blitt skrevet plandokument for hele programmet og temaplaner for de enkelte fagområdene. I forbindelse med arbeidet med temaplanen for lese- og skrivevansker inviterte SLF 60 fagpersoner fra hele landet til en temaplankonferanse i Stavanger i mai. SLF har også opprettet en faglig referansegruppe for arbeidet i SAMTAK. Koordineringsansvarlig på Senter for leseforskning har vært Ragnar Gees Solheim.

6.4. Samarbeid innen Norgesnett

Stortingsmelding nr. 40, 1990 om høgre utdanning og forskning legger opp til et Norgesnett som har til formål å fremme samarbeidet mellom de ulike forsknings- og undervisningsmiljøene i Norge. Høgskolen i Stavanger, ved Senter for leseforskning, er utpekt til knutepunkt innen området lese- og skrivevansker. Senteret samarbeider i denne forbindelse med forskere ved universitetene i Oslo, Bergen, Trondheim og Tromsø og ved Høgskolen i Tromsø. Senteret arrangerte i november 1999 et møte for medlemmene i Norgesnett. Knutepunktene er under evaluering. I den forbindelse har senteret sammen med LU utarbeidet en selvevalueringsrapport til Norgesnettrådet i 1999.

6.5. NORDLES-samarbeidet

NORDLES er et nordisk nettverkssamarbeid innenfor lesevanske-/dysleksifeltet. Nettverksarbeidet har blitt igangsatt av Nordisk Ministerråd og ble finansiert derfra i en femårsperiode. 1998 var det siste året i det femårige prosjektet og det er utarbeidet en egen evalueringsrapport. Deltakerne i NORDLES var positive til å fortsette samarbeidet også etter at prosjektet formelt er avsluttet. Samarbeidet fortsetter nå med finansiering gjennom årlige tilskudd fra de enkelte deltakerne. I 1999 er det blitt arbeidet videre med å tilrettelegge for spredning av informasjon fra nettverksarbeidet via Internett. I den sammenheng ble det avholdt et NORDLES-møte i Stavanger tidlig på våren. Ansvarlig for arbeidet med NORDLES har vært Ragnar Gees Solheim.

6.6. Annet faglig samarbeid

Deltakelse i HUNT-prosjektet

Senteret samarbeider med Statens Institutt for Folkehelse og Høgskolen i Nord-Trøndelag i forbindelse med en omfattende helseundersøkelse blant ungdom i Nord-Trøndelag. Professor Finn Egil Tønnessen er involvert i forbindelse med et delprosjekt om forholdet mellom lesevansker og spesielle helseplager.

Samarbeid med SINTEF

SINTEF har fått i oppdrag av Sosial- og helsedepartementet å lede en undersøkelse av forholdet mellom synsvansker og lesevansker. Professor Finn Egil Tønnessen er involvert i forbindelse med planlegging og gjennomføring av dette prosjektet.

Samarbeid med Avdeling for humanistiske fag, HiS

Senteret har samarbeidet med Nordisk institutt om utarbeiding av plan for hovedfag i nordisk. Senteret har også et samarbeid med Institutt for fremmedspråk om prosjektet EELS, som går på å utvikle selvinstruerende materiell for grunnskolens lærere på Internett, til bruk i engelskundervisningen av elever med lese- og skrivevansker/dysleksi. Inger-Kristin Bjaalid deltar fra SLF.

Samarbeid med Avdeling for kunstfag

Det er etablert et samarbeid mellom Senter for leseforskning og Avdeling for kunstfag med tanke på å utforske forholdet mellom dysleksi og vansker i notelesing (DYSMUS-prosjektet). Prosjektet får støtte fra høgskolens strategimidler. Professor Finn Egil Tønnessen og høgskolelektor Astrid Skaathun deltar fra SLF.

Samarbeid om "På sporet av ordet"

Senteret har deltatt i utvikling av informasjonsmateriell og læremidler for voksne med lese- og skrivevansker. Prosjektansvarlig er Norsk Fjernundervisning (NFU). Det har vært et samarbeid mellom SLF, SRV, Norsk Dysleksiforbund, Infinitiv Televisjon og Pride Communication AS. Ellen Heber deltar fra SLF

Informasjonsvideo om lese- og skrivevansker

Senteret har hatt et samarbeid om utvikling av en informasjonvideo for foreldre og lærere til elever på barnetrinnet i grunnskolen om lese- og skrivevansker. Prosjektansvarlig er Infinitiv Televisjon. Ellen Heber og Ann-Mari Knivsberg deltar fra SLF.

6.7. Internasjonalt samarbeid

Arrangering av The 11th European Conference on Reading

Senteret hadde, i samarbeid med Norsk forening for leseopplæring, fått i oppdrag av International Reading Association, International Development in Europe Committee, å arrangere den 11. europeiske lesekonferansen 1. – 4. august 1999. Konferansen hadde undertittelen "Literacy – Challenges for the New Millennium". Konferansen ble avviklet på HHS. Det tekniske arrangementet ble ivaretatt av senteret i samarbeid med KOK-kontoret ved høgskolen. Konferansen samlet 270 deltakere fra 33 ulike land. Det ble gitt mer enn 100 presentasjoner. Ingolv Austad var leder av programkomiteen og konferansen.

Arrangering av den 20. nordiske konferansen om spesialpedagogikk i 1999

Senteret har hatt ansvaret for å lede arbeidet med den 20. nordiske konferansen om spesialpedagogikk i 1999. Konferansen fikk tittelen: "Spesialpedagogiske utfordringer i en brytningstid" og ble arrangert i Stavanger 5.-7. august 1999. Det ble et meget vellykket arrangement med 320 deltagere fra hele Norden. Til konferansen ble det utgitt et dobbeltnummer av Nordisk Tidsskrift for Spesialpedagogikk. Dette nummeret inneholdt alle hovedforedragene i artikkelform. I anledning konferansen ble det også utgitt en jubileumspublikasjon av det danske undervisningsministeriet. Ragnar Gees Solheim var leder for programkomiteen og konferansen.

COST-samarbeidet

Senteret har deltatt i det såkalte COST samarbeidet siden starten i 1994. Dette er et EU samarbeid innen området lærevansker. EU finansierer reise og opphold i forbindelse med tre årlige møter. I 1999 har Finn Egil Tønnessen deltatt på møter i Reykjavik og Cambridge. I november 1999 arrangerte senteret et møte i Stavanger med tanke på nordisk videreføring av

COST samarbeidet. Her deltok to representanter fra hvert av de nordiske land samt to fra University of Dundee i Skottland.

Nordisk oppfølging av COST

De nordiske deltakerne i COST-prosjektet samt to deltakere fra Scotland samarbeider for å kartlegge hvorvidt lesevaner og dysleksidiagnose avhenger av språklige faktorer i de forskjellige landene. Professor Finn Egil Tønnessen deltar i prosjektet.

PISA-prosjektet

Dette er et OECD prosjekt som har til hensikt å måle leseferdigheten blant 15 åringer i om lag 30 land. ILS ved Universitetet i Oslo har ansvar for den norske delen av prosjektet. Senteret deltar med ekspertise på leseområdet. Senteret er representert i referansegruppen for prosjektet. Finn Egil Tønnessen deltar i arbeidsgruppen og Ingolv Austad i referansegruppen.

6.8. Deltaking i råd, komiteer m.v.

Ingolv Austad er Chairman for International Literacy Projects Grants Subcommittee i International Reading Association 1998-2000.
Medlem i styret for Norsk forening for leseopplæring.

Inger-Kristin Bjaalid har vært medlem av et sakkyndig utvalg for søknad om opprykk til førstelektor ved HiS. Hun har også vært medlem av utvalg for faglig bedømmelse av søkere til ledig stilling ved HiS.

Finn Egil Tønnessen var 1. opponent ved Inger Kristine Løges doktordisputas ved Universitetet i Oslo i desember 1999.

6.9. Deltaking på nasjonale og internasjonale konferanser

Ingolv Austad:

- 2. – 6. 5. 44th IRA Annual Convention San Diego, California
- 12. – 14. 9. Literacy Workshop arrangert av Reading Association of Nigeria, Aba, Abia State
- 14. – 17. 9. 8th Biennial Conference Reading Association of Nigeria, Aba, Abia State

Inger-Kristin Bjaalid:

- 22.4. Konferansen Nye internasjonale samarbeidsprogrammer for IKT og multimedia i utdanning. Konferansen var arrangert av Senter for internasjonalt universitetssamarbeid og Det norske universitetsråd.
- 17.-19.6. The First BDA International Conference on Multilingualism and Dyslexia. Manchester, England. Konferansen var arrangert av The British Dyslexia Association.

Egil Gabrielsen:

- 28. og 29. 6. Resultatmøte for en europeisk oppfølgingsundersøkelse av IALS i Brussel.
- 15. og 16. 11. Resultatmøte for SIALS i Paris.

Ellen Heber:

- 2.9. Informasjon/demonstrasjon av dataprogrammet Lexia. Arrangør: Voksenopplæringen, Stavanger, og Falck Produkter Johannes skole, Stavanger

13.– 15.10 Arbeidsseminar om prosjektet ”Læremiddelkunnskap” Arrangør: NLS/SIH. Små Dalarø, Sverige.

26.10. ”Unge og voksne med lesevansker: Årsaksfaktorer og konsekvenser” Arrangør: Stiftelsen Dysleksiforskning. Oljedirektoratet, Stavanger

Ann-Mari Knivsberg:

7. - 9.4. Konferansen From Research into Therapy, Durham, England. University of Sunderland og Autism North Ltd.

27. - 28.5. Temaplanseminar om SAMTAK, Senter for leseforskning, HiS

13.– 15.10 Arbeidsseminar om prosjektet ”Læremiddelkunnskap” Arrangør: NLS/SIH. Små Dalarø, Sverige.

26.10. Konferansen Unge og voksne med lesevansker: Årsaksfaktorer og konsekvenser, Oljedirektoratet, Stavanger. Arrangør: Stiftelsen Dysleksiforskning i samarbeid med SLF

Marit Petersen Oftedal:

19.9. Forskerseminaret Dysleksi og motoriske ferdigheter. Hå kommune. Arrangør: Senter for leseforskning

26.10. Konferansen Unge og voksne med lesevansker: Årsaksfaktorer og konsekvenser. Oljedirektoratet. Arrangør: Stiftelsen Dysleksiforskning i samarbeid med SLF.

20. - 21.11. Nordisk seminar (COST-prosjektet) – Orthographic/Morphographic assessment. Arrangør: Senter for leseforskning

22.11. Seminar om hovedfag i nordisk med fokus på lesing og leseforskning. Sola Standhotell. Arrangør: Nordisk institutt, Avdeling for humanistiske fag

Finn Egil Tønnessen:

22.-26.2: Møte i PISA-prosjektet. Brussel, Belgia.

3.-11.4: Brain mechanisms and disorders in language comprehension. Tokyo, Japan.

9.-14.6: COST-møte. Reykjavik, Island.

8.-12.9: COST-møte. Cambridge. England.

4.-10.10: Møte i International Dyslexia Association. Chicago. USA.

27. 11. One-Day Symposium on Language Development and Disorder. Hong Kong

6.10. Samarbeid med brukerorganisasjoner

Senteret har også i 1999 hatt et godt samarbeid med Norsk Dysleksiforbund. Senteret har deltatt på kurs arrangert av Norsk Dysleksiforbund sentralt og lokalt, og medlemmer av Norsk Dysleksiforbund har deltatt på kurs arrangert av SLF. Senteret har bidratt i forhold til brosjyren Dysleksiveilederen.

6.11. Informasjon

Senteret gir ut et informasjonsblad, SLF-info – et informasjonsskriv fra Senter for leseforskning. Bladet kommer ut med to nummer pr. år. Redaktør er Ann-Mari Knivsberg. Bladet inneholder en kort fagartikkel, forskningsnytt og praktiske opplysninger om bøker, testmateriell, konferanser osv.

7. REGNSKAPSOVERSIKT 1999

Senter for leseforskning hadde i 1999 en total budsjetttramme på kr.5.778.870. Av disse midlene kom kr. 5.458.870 over høgskolens rammetildeling for 1999, og kr. 320.000 som inntekt i forbindelse med salg av undervisningstjenester til Avdeling for lærerutdanning. De samlede midlene hadde denne fordelingen i budsjettet for 1999.

Post 01	Lønn	kr. 3.873.870
Post 11	Varer og tjenester	kr. 1.905.000
Totalt:		kr. 5.778.870

I 1998 har senteret bokført disse utgiftene:

Post 01	Lønn	kr. 3.549.386
Post 11	Varer og tjenester	kr. 1.063.358
Totalt:		kr. 4.612.739

Resultat **kr. 1.166.131**

Mindreforbruket skyldes i all hovedsak at senteret i 1999 hadde følgende vakante stillinger: 1 professor, 1 høgskoledosent, 1 undervisningsleder (fram til 31.10), en fagstilling i norsk, jfr. pkt. 8.

8. PERSONALSITUASJONEN

Senteret hadde pr. 1.1.99 12 faste stillinger. Fra 1.8.99 fikk vi 3 nye fagstillinger, som en konsekvens av Stortingets behandling av St.meld.23 (1997-98). Dermed har senteret ved utgangen av året 15 faste stillinger. I tillegg deler senteret en professorstilling med avdeling for lærerutdanning. Senteret har fra 1.5.99 hatt en 3-årig stilling som professor II. Midlene til denne stillingen har blitt tilført høgskolen fra Universitetsfondet i Rogaland. Senteret har fra 11. oktober hatt tilsatt senterleder. Denne stillingen ble opprettet gjennom vedtak i høgskoleråd lyst ut ved omgjøring av en ledig avdelingslederstilling. En ledig fagstilling ble omgjort til undervisningslederstilling og lyst ut. Denne stillingen ble besatt 1.1.99.

I tillegg til de faste stillingene har senteret hatt to stillinger knyttet til eksternt finansierte prosjekt.

8.1. Fordeling av stillinger

Følgende personer var knyttet til senteret i 1999:

Faste fagstillinger:

Høgskolelektor	Anne Brit Andreassen (fra 15.10.99)
Førsteamanuensis	Ingolv Austad (fung. senterleder fram til 10.10.99)
Førsteamanuensis	Inger-Kristin Bjaalid
Høgskolelærer	Ellen Heber (vikariat og engasjement fram til 1.11.)

Førsteamanuensis	Ann-Mari Knivsberg (vikariat og engasjement fram til 29.12, deretter fast)
Førsteamanuensis	Inger Kristine Løge (fra 15.10.99)
Høgskolelektor	Marit Petersen Oftedal (stipendiat ved Universitetet i Bergen fram til 30.6. deretter tilbake i fagstilling)
Høgskolelektor	Astrid Skaathun (vikarstipend fram til 31.7. deretter tilbake i fagstilling)

Vakante fagstillinger:

Professorat	Utløst
Høgskoledosent	Vakant, søkes omgjort til professorat, lyses ut 2000
Fagstilling i norsk	Vakant fra 11.10.99, lyses ut 2000

Tidsavgrensede fagstillinger:

Professor II	Sven Strömqvist (Hovedstilling ved Universitetet i Lund)

Midlertidige faglige oppdragsstillinger:

Høgskolelektor	Liv Bøyesen (knyttet til prosjekt om kartlegging av fremmedspråklige)
Høgskolelektor	Egil Gabrielsen (knyttet til SIALS-prosjektet)

Stillinger med annen administrativ tilknytning:

Professor	Finn Egil Tønnessen (tilknyttet Avd. for lærerutdanning, og til SLF i forskningsdelen av stillingen)

Faglig-administrative stillinger:

Senterleder/underdirektør	Ingolv Austad (fra 11.10.99)
Avdelingsleder	Ragnar Gees Solheim
Undervisningsleder	Ellen Heber (fra 1.11.99)

Kontorstillinger:

Sekretær	Astri Engelsgjerd
Førstesekretær	Tone Olsen (engasjement fram til 31.7.)
Førstesekretær	Ellen Rafos
Førstekonsulent	Jostein Tollaksen

8.2. Fordeling på de ulike arbeidsområdene innen senterets virksomhet

Tabell 4. Fordeling av årsverk på ulike arbeidsområder

TJENESTE/TILTAK	ÅRSVERK	PROSENTANDEL
Administrasjon	1 årsverk	7,1
Kontortjenester	3 ”	21
Fou-arbeid og forskerutdanning	6,5 ” (inkl. 2 oppdragsstillinger)	46,4
Kurs	1,5 ”	10,7
Utredninger og rådgiving	0,5 ”	3,5
Konsultasjon og rådgivning	0,5 ”	3,5
Undervisning	1 «	7,1
SUM	14	100

8.3. Sykefravær

Senteret har hatt minimalt med korttidssykefravær i 1999.

1 medarbeider hadde langtidssykefravær (over 14 dager). Det har ikke vært tilsatt sykevikar for vedkommende.

8.4. Kompetanseutvikling

En medarbeider har hatt forskningsstipend til 30.6 1999 (fra 1.3.1997), og har innlevert sin doktoravhandling til bedømmelse for graden dr. philos. ved Universitetet i Bergen.

En medarbeider har hatt vikarstipend fra høgskolen fram til 31.7.99 (fra 1.8.98).

En medarbeider har deltatt på studietilbud ved høgskolen innen økonomi/administrasjon i sin arbeidstid. Dette er i samsvar med høgskolens retningslinjer og innenfor gjeldende rammer. En annen medarbeider har fullført fagbrev i kontorlag.

For øvrig har de tilsatte deltatt på kurs og konferanser ved eller utenom høgskolen ut fra behov og interesse. Senteret har dekket kursavgift, reise og opphold i slike tilfeller. Det har ikke blitt avsatt en særskilt tidsressurs til kompetanseutvikling.

9. STYRE, RÅD OG UTVALG

9.1. Styret for Senter for leseforskning

Styret for Senter for leseforskning har i 1999 hatt denne sammensetningen:

Leder
Ingolv Austad

Styremedlemmer
Alle de faglig ansatte i minst 50% stilling:

2 studenter fra Avdeling for lærerutdanning:
Ellen Heber (valgt av hovedfagsstudentene)
Lillian Dahl Fitjar (valgt av leksologistudentene)

I tillegg har Heidi Kvamme hatt anledning til å møte som faste observatører fra Høgskolebiblioteket.

9.2. Interne samarbeidsorgan

Det har vært holdt regelmessige møter mellom senterleder og de plasstillitsvalgte foran hvert styremøte og ellers når det har vært behov for det.

9.3. Faglig samarbeidsforum

Formål

Sikre kontakt mellom senteret og ulike samarbeidsgrupper.

Mandat

Samarbeidsforum for Senter for leseforskning blir oppnevnt av Senter for leseforskning og skal

- sikre kontakten mellom SLF og utvalgte samarbeidsgrupper
- sikre medvirkning fra senterets samarbeidspartnere gjennom drøfting av senterets plandokument og virksomhet
- ha en rådgivende funksjon overfor senteret

Det var ikke møter i faglig samarbeidsforum i 1999.

10. MÅLOPPNÅELSE I FORHOLD TIL ÅRSPLAN FOR 1999

Målområde A: FOU-arbeid

Senteret har nådd de målene som var satt i årsplan for 1999. Aktiviteten har vært mer omfattende enn forutsatt i årsplanen. Dette skyldes i hovedsak at senteret har hatt 2 hele oppdragsstillinger. Dessuten har vi hatt 1 professor II-stilling fra 1.5.99. Vi har også kunnet bokføre 50% av en professorstilling, som er organisatorisk tilknyttet an annen avdeling ved høgskolen. Antallet publiseringer forteller om stor aktivitet innen fou-arbeid

Målområde B: Kurs

Senteret har brukt 1 årsverk mindre enn det var forutsatt i årsplanen. Dette skyldes hovedsakelig at vi har hatt flere vakante stillinger, som det er gjort greie for i pkt. 8.1. En vesentlig faktor er at senteret praktisk talt hele året har vært uten undervisningsleder for etterutdanning. Dette har vanskeliggjort organiseringen av kursvirksomheten. To medarbeidere har hatt stipendpermisjon og to stillinger (professor og høgskoledosent) har vært vakante hele året. I tillegg kommer også en langtidssykemelding. De nye fagstillingene som senteret fikk fra 1.8.99 ble ikke besatt før 15.10.99. Til tross for dette er aktiviteten betydelig, som vist i pkt 4.2.

Målområde C: Diagnostisering og rådgiving

Omfanget av denne tjenesten har vært noe mindre enn forutsatt i årsplanen. Grunnen til dette er den samme som nevnt under kurs.

Målområde D: Undervisning og veiledning

Senteret har deltatt i undervisning ved Avdeling for lærerutdanning og ved Høgskolen i Nesna. Omfanget har svart til årsplanen for 1999. 1 av de nye medarbeiderne ved senteret har høsten 1999 disputert ved Universitetet i Oslo og fått tildelt graden dr. scient. 1 medarbeider har levert doktoravhandling ved Universitetet i Bergen til bedømmelse for graden dr. philos. Senteret har vært medlem av Forskerakademiet i Stavanger (FAS). En person utenom senteret har fått veiledning på sin doktoravhandling ved senteret.

11. VIDERE SATSING

11.1. Faglige utfordringer

Strategiplanen for 1998-2001 trekker opp de mer langsiktige utviklingstrender og utfordringer for senteret:

A. Utviklingstrender:

1. Sektoren registrerer et stort behov for tjenester innen etterutdanning, ikke minst når det gjelder kartlegging og diagnostisering, men også generell kompetanseheving.
2. Sektoren registrerer et stort behov for å utvikle samarbeidet med pedagogisk-psykologisk tjeneste. PP-tjenesten er det sentrale koordinerende leddet i lokalmiljøet, og kompetansesentrenes arbeid er avhengig av PP-tjenestens forarbeid og etterarbeid i enkeltsaker. Likeledes står PP-tjenesten sentralt i den lokale kompetanseoppbyggingen. Samarbeidet med PP-tjenesten bør skje gjennom en nærmere kontakt med faglig enhet for PP-tjenesten og gjennom regionvise samlinger.
3. Den nye etter- og videreutdanningsreformen øker behovet for kunnskap om voksne med mangelfulle lese- og skriveferdigheter.
4. Sektoren registrerer et økende behov for tjenester som går på tvers av fagområdene og sektorene. Dette ser vi tydelig både ved at vi får henvist flere med sammensatte vansker, og vi opplever behov for etterutdanning som tar hensyn til at vanskene er av sammensatt karakter.
5. Sektoren registrerer et stort behov for kompetanse rettet mot opplæring for språklige minoriteter. Det gjelder både den samiske befolkningen og ulike grupper av innvandrere.
6. Sektoren registrerer et behov for samarbeid med flere sektorer, som f.eks. hørsels- og synsvansker, kommunikasjonsvansker og personer med alvorlige motoriske vansker. Samarbeidet gjelder i forhold til tilpasning av kartleggingsprøver, utvikling av materiell og metodikk.
7. IT-teknologien utgjør en spesiell utfordring for sektoren. Her er det snakk om både forskning og utvikling, vurdering av utstyr og programvare, etterutdanning og kompetanseheving.
8. Sektoren understreker viktigheten av organisert internasjonalt samarbeid ikke minst fordi de samlede fagmiljøene innen sektoren er små.

B. Utfordringer:

1. Det er en utfordring for senteret å ta opp disse utviklingstrendene med de ressursene vi rår over. Det betyr at vi må ta disse utfordringene både i vår egen kompetanseoppbygging og ved å samarbeide innen sektoren og på tvers av sektorgrensene.

2. En annen utfordring består i å kunne knytte til sektoren nettverk av medarbeidere som kan samarbeide om kompetansespredning. Det arbeides med å utvikle modeller for slike samarbeidsnettverk.
3. Aktivt samarbeid med brukerorganisasjonene og en kyndig informasjonsvirksomhet er en vesentlig utfordring.
4. Alle utfordringene og utviklingstrendene tilsier også at vi må ha økte ressurser for å kunne make å ta opp så mange nye områder og samtidig ivareta de tradisjonelle oppgavene.

Utfordringen er å få til en bedre balanse mellom å ivareta sentrale oppgaver og samtidig kunne svare på nye utfordringer.

11.2. Videre planer for kompetanseområdet

En viktig utfordring ligger i å realisere strategiplanen og å få til mer samarbeid på tvers av sentre både innen sektoren og mellom ulike sektorer. Stortingsmelding nr. 23 (1997-98) la et grunnlag for nye utfordringer i årene framover. Den viktigste oppgaven for senteret er å bidra til å realisere det store kompetanseutviklingsprogrammet SAMTAK, som skal rette seg mot PP-tjenesten og skolelederne. Gjennom dette programmet vil senteret kanalisere en vesentlig del av den utadrettede virksomheten. For å realisere dette programmet fikk senteret tildelt 3 nye fagstillinger fra 1.8.99.

I Årsplan for 1999 har senteret konkretisert de arbeidsoppgavene en ønsker å realisere det nærmeste året.

Skal vi ved senteret kunne nå de målene vi har satt oss, er vi avhengige av fortsatt å ha god kompetanse knyttet til senteret. Senteret regner med å få besatt de vakante stillingene i løpet av 2000.

11.3. Videre planer for høgskoleområdet

Senteret vil forsette samarbeidet med Avdeling for lærerutdanning om undervisning i spesialpedagogikk. I 1999 fikk senteret en stilling som professor II i lingvistikk. Professor Sven Strömqvist, Lund, ble tilsatt i stillingen fra 1.5.99.

Senteret har i 1999 hatt et fortsatt nært samarbeid med Senter for atferdsforskning om undervisning i spesialpedagogikk, både på 2. avdeling og hovedfag. Det er utviklet en ny struktur for hovedfaget, som omfatter 40 vektall. Høgskolen har fått løfte om å kunne tildele en akademisk grad, enten cand.ed. eller cand. polit. Senteret deltar i arbeidet med å få formalisert adgang til å tildele graden cand.ed. Samarbeidet med andre avdelinger og sentre i høgskolen om ulike utdanningstilbud i spesialpedagogikk vil fortsette.

Samarbeidet med andre avdelinger vil fortsette. Det gjelder Avdeling for humanistiske fag om planen for et hovedfag i nordisk. Det gjelder også samarbeidet om fou-prosjektet EELS. Senteret vil fortsette samarbeidet med Avdeling for kunsthøgskolen om prosjektet DYSMUS. Det ligger en utfordring både for senteret og for høgskolen å legge forholdene til rette for å kunne benytte senterets kompetanse på tvers av avdelinger og senter i høgskolen på en fleksibel måte. Arbeidet med å realisere høgskolens strategi om å kunne søke om rett til å

tildele doktorgrad i spesialpedagogikk, vil fortsette. Det samme gjelder høgskolens arbeid mot at høgskolen skal kunne bli universitet.

En vil fortsatt arbeide for å få tildelt stipendiatstillinger og flere professor II-stillinger ved senteret.

Senteret ønsker å videreføre samarbeidet innen Norgesnett og med Stiftelsen Dysleksiforskning. Senteret ser også en stor utfordring i å samarbeide innen rammen av Forskerakademiet i Stavanger.

12. PUBLIKASJONER 1999

- Austad, I. (1999). Lese for å lære – læringsstrategier. *SLF-info* 1/99, 1-3.
- Austad, I. (1999). Lesing og lesevaner. *Norsklæreren* 4/99, 5-10.
- Austad, I. (1999). Innhold og forståelse. I Kirke-, utdannings- og forskningsdepartement. *Veiledning L97/L97S Lese- og skriveopplæring*. Oslo: Nasjonalt læremiddelsenter, s. 52-73.
- Berman, R. & Strömqvist, S. (1999). Typological perspectives on developing literacy. In Aisenman, R. (ed.) (1999) *Working Papers in Developing literacy across genres, modalities and languages*. Volume 2. Tel Aviv University: Department of linguistics, 1-3.
- Bjaalid, I.-K. (1999). *Kartlegging av lesevaner og leseferdighet hos yrkeshemmede og arbeidsledige på attføring*. Rapport. Senter for leseforskning.
- Bjaalid, I.-K. (1999). Kartlegging av lesevaner og leseferdighet hos yrkeshemmede og arbeidsledige på attføring. *SLF-info* 2/99 (og Dysnett), 5-6.
- Bjaalid, I.-K. (1999). *Årsaker til lesevaner*. Kompendium. Senter for leseforskning.
- Fagerheim, T., Tønnessen, F.E., Raeymaekers, P. & Lubs, H. (1999). Exclusion of linkage to 1p, 6p and chromosome 15 in a large Norwegian family with dyslexia. I I. Lundberg, F.E. Tønnessen & I. Austad (Eds.). *Dyslexia – advances in theory and practice*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers, 151-156.
- Fagerheim, T., Raeymaekers, P., Tønnessen, F.E., Pedersen, M., Tranebjærg, L. & Lubs, H. (1999). A new gene (DYX3) for dyslexia is located on chromosome 2. *Journal of Medical Genetics*, 36.
- Gabrielsen, E. (1999). Kartlegging av voksnes leseferdigheter. *Språknytt*, nr. 1.
- Heber, E. & Knivsberg, A.M. (1999). IKT som hjelpemiddel for elever med lese- og skrivevaner. I Brøyn, T. & Schultz, J.H. (red.) *IKT og tilpasset opplæring*. Oslo: Tano Aschehoug, 115-129.
- Knivsberg, A.M. (1999). Ordavkoding og staving. I Kirke-, utdannings- og forskningsdepartement. *Veiledning L97/L97S Lese- og skriveopplæring*. Oslo: Nasjonalt læremiddelsenter, 36-51.
- Knivsberg, A.M. (1999). Elever med særskilte opplæringsbehov. I Kirke-, utdannings- og forskningsdepartement. *Veiledning L97/L97S Lese- og skriveopplæring*. Oslo: Nasjonalt læremiddelsenter, 91-109.
- Knivsberg, A.M., Reichelt, K.L., & Nødland, M. (1999). Comorbidity between dyslexia and attention deficit hyperactivity disorder. *British Journal of Special Education*. 26, 42-47.

- Knivsberg, A.M., Reichelt, K.L., & Nødland, M. (1999). A survey of dietary intervention in autism. *From research into therapy*. Conference Proceedings. Sunderland: Autism Research Unit, University of Sunderland, and Autism North Ltd., 117-128.
- Knivsberg, A.M., Reichelt, K.L., & Nødland, M. (1999). Dietary intervention for a seven year old girl with autistic behaviour. *Nutritional Neuroscience*, 2 (6), 435-439.
- Knivsberg, A.M., Reichelt, K.L., Høien, T., & Nødland, M. A controlled study of dietary intervention in autistic syndromes: Parents' observations. Submitted.
- Lundberg, I., Tønnessen, F.E. & Austad, I. (Eds.). (1999). *Dyslexia – advances in theory and practice*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.
- Niemi, P., Porpodas, C. & Tønnessen, F.E. (1999). Reading disorders and their treatment in Europe. Editorial introduction to a special issue of *Journal of Learning Disabilities*, 32, 384-385.
- Reichelt, K.L., Knivsberg, A.M., & Nødland, M. (1999). Relevance of physiological changes in autism to treatment. *From research into therapy*. Conference Proceedings. Sunderland: Autism Research Unit, University of Sunderland, and Autism North Ltd., 103-115.
- Oftedal, M. P. (1999). Leseferdighet, lesevaner, kartlegging og diagnostisering. *SLF-info*, nr. 2, 1-4.
- Solheim, R. G. & Tønnessen, F.E. (1999). *Kartlegging av leseferdighet og lesevaner på 9. klassetrinn*. Oslo: Kirke-, undervisnings- og forskningsdepartementet.
- Strömqvist, S. & Ahlsén, E. (eds.) (1999) *The process of writing – a progress report*. Gothenburg Papers in Theoretical Linguistics 84.
- Strömqvist, S., Hellstrand, Å. & Nordqvist, Å. (1999). From child speech to literary art. In P. Broeder and J. Murre (eds.) *Language and Cognition*, Tübingen: Gunter Narr, 5-28.
- Strömqvist, G. and Strömqvist, S. (1999). Schooling in Sweden. In Aisenman, R. (ed.) (1999). *Working Papers in Developing literacy across genres, modalities and languages*. Volume 1. Tel Aviv University: Department of linguistics, 327-343.
- Strömqvist, S. & Wengelin, Å. (1999). The temporal patterning of actions in on-line writing. In Aisenman, R. (ed.) (1999) *Working Papers in Developing literacy across genres, modalities and languages*. Volume 1. Tel Aviv University: Department of linguistics, 248-256.
- Tønnessen, F.E. (1999). Explanation and treatment of dyslexia. Options and limitations of the cognitive psychological approach. *Journal of Learning Disabilities*, 32, 386-93.
- Tønnessen, F.E. (1999). Awareness and automaticity. I I. Lundberg, F.E. Tønnessen & I. Austad (red.). *Dyslexia – advances in theory and practice*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers, 91-100.

Tønnessen, F.E. (1999). Diagnosis is all in the chromosomes. *The Times Educational Supplement*, Oct 29, 22.

Tønnessen, F.E. (1999). *Troll i Ord. En forstudie*. Stavanger: SLF.

Tønnessen, F.E. (1999). Er avkoding bevisst eller automatisk? *SLF-info*,4.

Tønnessen, F.E. (1999). Finnes det et 'dysleksi-gen'? *SLF-info*,4.

VEDLEGG:

OVERSIKT OVER KURS, SEMINAR OG KONFERANSER 1999

A. Kurs som SLF har arrangert:

Tid: 28.–29.1
Tema: KOAP sertifiseringskurs (63)
Sted: Askershus Bærum kommune
Antall timer: 12
Målgruppe: Lærere/logoped/psykologer
Deltakertall: 19
Foreleser(e): Steinar Såkvitne
Kursarrangør: SLF

Tid: 3. 2
Tema: DRILLPRO 1 (79)
Sted: Stavanger
Antall timer: 6
Målgruppe: Lærere/logoped/psykologer
Deltakertall: 20
Foreleser(e): Agnar Svardal
Kursarrangør: SLF

Tid: 3. – 4. 3
Tema: KOAP sertifiseringskurs (72)
Sted: Sør-Trøndelag
Antall timer: 12
Målgruppe: Lærere/logoped/psykologer
Deltakertall: 20
Foreleser(e): Olav Hallset
Kursarrangør: SLF

Tid: 4. – 5. 3
Tema: KOAP sertifiseringskurs (75)
Sted: Vestfold
Antall timer: 12
Målgruppe: Lærere/logoped/psykologer
Deltakertall: 15
Foreleser(e): Hans Kr. Okkenhaug
Kursarrangør: SLF

Tid: 16. – 17. 3
Tema: KOAP sertifiseringskurs (76)
Sted: Hordaland
Antall timer: 12
Målgruppe: Lærere/logoped/psykologer
Deltakertall: 15
Foreleser(e): Eldbjørg T. Lyssand
Kursarrangør: SLF

Tid: 7. – 8. 4
Tema: KOAP sertifiseringskurs (67)
Sted: Oppland
Antall timer: 12
Målgruppe: Lærere/logoped/psykologer
Deltakertall: 20
Foreleser(e): S. Nygaard og K. Myrvang
Kursarrangør: SLF

Tid: 14. 4
Tema: Elever med dysleksi, oppmerksomhets- og konsentrasjonsvansker
Sted: HiS
Timetall: 1
Deltakertall: 30
Målgruppe: Logopedstudenter, lærere i vgs.
Foreleser: Ann-Mari Knivsberg
Arrangør: SLF

Tid: 14. 4
Tema: SIALS-prosjektet
Sted: HiS
Antall timer: 1 time
Deltakertall: Ca 20
Målgruppe: Studenter fra logopedstudiet i Bergen
Foreleser: Egil Gabrielsen
Kurassangør: SLF

Tid: 14. - 15. 4
Tema: KOAP sertifiseringskurs (68)
Sted: Oslo
Antall timer: 12
Målgruppe: Lærere/logoped/psykologer
Deltakertall: 20
Foreleser(e): K. Myrvang og S. Nygaard
Kursarrangør: SLF

Tid: 15.–16. 4
Tema: KOAP sertifiseringskurs (64)
Sted: Høgskolen i Stavanger
Antall timer: 12
Målgruppe: Lærere/logoped/psykologer
Deltakertall: 13
Foreleser(e): Anne Brit Andreassen, SLF
Kursarrangør: SLF

Tid: 15. – 16. 4
Tema: KOAP sertifiseringskurs (66)
Sted: Troms
Antall timer: 12
Målgruppe: Studenter

Deltakertall:	20
Foreleser(e):	Jorun H. Kølås
Kursarrangør:	SLF
Tid:	21. – 22. 4
Tema:	KOAP sertifiseringskurs (65)
Sted:	Haugesund
Antall timer:	12
Målgruppe:	Studenter
Deltakertall:	20
Foreleser(e):	Ole Langhelle
Kursarrangør:	SLF
Tid:	4. – 5. 5
Tema:	KOAP sertifiseringskurs (80)
Sted:	Oslo
Antall timer:	12
Målgruppe:	Lærere/logoped/psykologer
Deltakertall:	18
Foreleser(e):	Steinar Såkvitne
Kursarrangør:	SLF
Tid:	11. – 12. 5
Tema:	KOAP sertifiseringskurs (71)
Sted:	Nordland
Antall timer:	12
Målgruppe:	Lærere/logoped/psykologer
Deltakertall:	10
Foreleser(e):	Anne Strømsnes Kvaløy
Kursarrangør:	SLF
Tid:	27. – 28. 5
Tema:	KOAP sertifiseringskurs (81)
Sted:	Oslo
Antall timer:	12
Målgruppe:	Lærere/logoped/psykologer
Deltakertall:	17
Foreleser(e):	Steinar Såkvitne
Kursarrangør:	SLF
Tid:	27. – 28. 5
Tema:	Temaplankonferansen (84)
Sted:	Stavanger
Antall timer:	12
Målgruppe:	Lærere/logoped/psykologer
Deltakertall:	49
Foreleser(e):	Flere forelesere
Kursarrangør:	SLF

Tid: 15. – 16. 6
Tema: KOAP sertifiseringskurs (82)
Sted: Vadsø
Antall timer: 12
Målgruppe: Lærere/logoped/psykologer
Deltakertall: 6
Foreleser(e): Kirsten Wirkola
Kursarrangør: SLF

Tid: 1. – 4. 8
Konferanse: 11. European Conference on Reading.
Tema: ”Literacy– Challenges for the New Millenium”
Sted: HiS
Deltakertall: 270
Målgruppe: Pedagoger, spesialpedagoger, psykologer og annet fagpersonale
Forelesere (SLF): Liv Bøyese, Ann-Mari Knivsberg, Finn Egil Tønnessen
Arrangør: SLF, IRA, Norsk forening for leseopplæring og HiS

Tid: 5.-7. 8
Konferanse: Den 20. nordiske konferansen om spesialpedagogikk.
Tema: ”Spesialpedagogiske utfordringer i en brytningstid”
Sted: HiS
Deltakertall: 320
Målgruppe: Spesialpedagoger, psykologer og annet fagpersonale
Foreleser (SLF): Liv Bøyese, Ann-Mari Knivsberg
Arrangør: SLF, KUF og HiS

Tid: 22. 9
Tema: Lesing og lesevaner i et tospråklig perspektiv (85)
Sted: Stavanger, HiS
Antall timer: 6
Målgruppe: Lærere/logoped/psykologer
Deltakertall: 60
Foreleser(e): Liv Bøyese
Kursarrangør: SLF

B: Kurs som andre har arrangert og der SLF har bidratt

Tid: 11.- 12.1
Tema: Lese- og skrivevaner i videregående skole
Sted: Leknes, Lofoten
Antall timer: 12
Målgruppe: Lærere i videregående skole
Antall deltakere: 25
Foreleser: Eldbjørg Lyssand/Ellen Heber
Kursarrangør: Nordland Fiskerifagskole, Gravdal

Tid: 18.1
 Tema: Lærevansker hos ungdom og voksne
 Sted: Rogaland Fylkeskommune, Stavanger
 Antall timer: 6
 Målgruppe: Ansatte på Opplæringskontoret for helse- og sosialfagene
 Antall deltakere: 10
 Foreleser: Gunnar Gaard/Ellen Heber
 Kursarrangør: Opplæringskontoret i samarbeid m/PPT for videregående skole

Tid: 21.1
 Tema: Lære å lære, strategier som letter læringsprosessen og øker leseforståelsen
 Sted: Leknes, Lofoten
 Antall timer: 6
 Målgruppe: Lærere i grunnskolen
 Antall deltakere: 30
 Foreleser: Ellen Heber
 Kursarrangør: RKK, Svolvær

Tid: 22.1
 Tema: Elever med avvikende atferd. ADHD
 Sted: Harstad
 Timetall: 6
 Deltakertall: 50
 Målgruppe: Spesialpedagoger, lærere i spes.ped. team, PPT.
 Foreleser: A.M. Knivsberg, SLF
 Arrangør: Harstad kommune, Oppvekst og kultur, Veiledningstjenesten

Tid: 28.1
 Tema: SIALS-prosjektet
 Sted: Høgskolen i Nesna
 Timetall: 7 timer
 Deltakertall: 23
 Målgruppe: Studenter 2. avd. leksologi
 Foreleser: Egil Gabrielsen
 Arrangør: Høgskolen i Nesna

Tid: 5.2
 Tema: Elever med avvikende atferd.
 Tourette syndrom. Asperger syndrom
 Sted: Harstad
 Timetall: 6
 Deltakertall: 50
 Målgruppe: Spesialpedagoger, lærere i spes.ped. team, Pp.tj.
 Foreleser: A.M. Knivsberg, SLF
 Arrangør: Harstad kommune, Oppvekst og kultur, Veiledningstjenesten

Tid: 10.2
 Tema: Oppfølgingskurs; Strategier for å undervise forståelse og læring
 Sted: Kronsminde vg. skole, Dagskolen, Bergen

Antall timer:	6
Målgruppe:	Lærere i videregående skole
Antall deltakere:	8
Foreleser(e):	Ellen Heber
Kursarrangør:	Kronsminde vg. skole
Tid:	3.3.
Tema:	Leseferdighet 2. og 9. klasse
Sted:	Høgskolen i Finnmark, Alta
Timetall:	4
Deltakertall:	25
Målgruppe:	Rektorer, skolesjefer
Foreleser:	Ragnar Gees Solheim
Arrangør:	SU-kontoret i Finnmark
Tid:	10.3
Tema:	Leseferdighet 2. og 9. klasse
Sted:	Oslo
Timetall:	4
Deltakertall:	80
Målgruppe:	Pedagoger, brukere
Foreleser:	Ragnar Gees Solheim
Arrangør:	Sentralt brukerforum
Tid:	23.3
Tema:	Leseferdighet 2. og 9. klasse
Sted:	Bergen
Timetall:	4
Deltakertall:	60
Målgruppe:	Rektorer, skolesjefer
Foreleser:	Ragnar Gees Solheim
Arrangør:	SU-kontoret, Hordaland
Tid:	8. 4
Konferanse:	From Research into Therapy
Tema:	A survey of dietary intervention in autism
Sted:	Durham, UK
Timetall:	1
Deltakertall:	100
Målgruppe:	Medisinsk, psykologisk og pedagogisk fagpersonell
Foreleser:	Ann-Mari Knivsberg
Arrangør:	University of Sunderland og Autism North Ltd.
Tid:	15.–16.4
Tema:	Lesing og læringsstrategier
Sted:	Florø
Timetall:	8
Deltakertall:	50
Målgruppe:	Lærere på ungdomstrinnet og i videregående skole
Foreleser:	Ingolv Austad

Arrangør: Sunnfjord-nett, SU-kontoret i Sogn og Fjordane
 Tid: 21.4
 Tema: Leseferdighet 2. og 9. klasse
 Sted: Lillehammer
 Timetall: 4
 Deltakertall: 55
 Målgruppe: Rektorer, skolesjefer
 Foreleser: Ragnar Gees Solheim
 Arrangør: SU-kontoret, Oppland

Tid: 23.4
 Konferanse: Building for the Future. Early Childhood Education Conference.
 Tema: Comorbidity between dyslexia and ADHD. Implications for diagnosis and intervention
 Sted: Stavanger forum, Stavanger
 Timetall: 1
 Deltakertall: 30
 Målgruppe: Lærere ved britiske skoler utenfor UK
 Foreleser: Ann-Mari Knivsberg
 Arrangør: Building for the Future, Education and Conferences, Stavanger.

Tid: 23.4.
 Konferanse: Building for the Future. Early Childhood Education Conference.
 Tema: Autism spectrum disorders in children in mainstream classes
 Sted: Stavanger forum, Stavanger
 Timetall: 1
 Deltakertall: 20
 Målgruppe: Lærere ved britiske skoler utenfor UK
 Foreleser: Ann-Mari Knivsberg
 Arrangør: Building for the Future, Education and Conferences, Stavanger.

Tid: 10.5
 Tema: Erfaringer ved bruk av diett for personer med autisme
 Sted: Rehabiliteringstjenesten, Stavanger
 Timetall: 3
 Deltakertall: 10
 Målgruppe: Fagpersonell i rehabiliteringstjenesten
 Foreleser: Ann-Mari Knivsberg
 Arrangør: Rehabiliteringstjenesten, Rogaland

Tid: 19.5
 Tema: Leseferdighet 2. og 9. klasse
 Sted: Stavanger
 Timetall: 4
 Deltakertall: 25
 Målgruppe: Rektorer, skolesjefer
 Foreleser: Ragnar Gees Solheim
 Arrangør: SU-kontoret, Rogaland

Tid: 28.8
Tema: Lese for å lære
Sted: HiS
Timetall: 2
Deltakertall: 30
Målgruppe: Nye studenter ved HiS
Foreleser: Ellen Heber
Arrangør: StOr, HIS

Tid: 13.9, 11.10 og 8.11
Tema: Lese og skrivevansker
årsak og konsekvenser
strategier og arbeidsmåter for å bedre lese- og skriveferdighetene
kompensatorisk bruk av datamaskinen
Sted: HiS
Timetall: 3 dager á 2 timer
Deltakertall: 5
Målgruppe: Nye studenter ved HiS
Foreleser: Ellen Heber
Arrangør: StOr, HIS

Tid: 14.10
Tema: Leseferdighet 2. og 9. klasse og kartleggingsprøver på samisk
Sted: Karasjok
Timetall: 4
Deltakertall: 40
Målgruppe: Rektorer, skolesjefer
Foreleser: Ragnar Gees Solheim
Arrangør: SU-kontoret, Finnmark

Tid: 26.10
Tema: SIALS-prosjektet
Sted: Oljedirektoratet
Timetall: 1 time
Deltakertall: ca. 40
Målgruppe: Spesialpedagoger
Foreleser: Egil Gabrielsen
Arrangør: Stiftelsen Dysleksiforskning

Tid: 27.10
Tema: Leseferdighet 2. og 9. klasse, drøfting av nettverksarbeid i Nordland
Sted: Nesna
Timetall: 4
Deltakertall: 20
Målgruppe: Rektorer, skolesjefer
Foreleser: Ragnar Gees Solheim
Arrangør: Høgskolen i Nesna

Tid: 3.11
 Tema: Erfaringer med bruk av diett for elever med avvikende atferd
 Sted: SLF, HiS
 Timetall: 2
 Deltakertall: 13
 Målgruppe: Logopededer
 Foreleser: Ann-Mari Knivsberg
 Arrangør: Logopedlaget i Stavanger

Tid: 4.11
 Tema: Lære å lære, strategier som letter læringsprosessen og øker leseforståelsen
 Sted: Alstahaug vg. skole, Sandnessjøen
 Antall timer: 7
 Målgruppe: Lærere i videregående skole
 Antall deltakere: 25
 Foreleser(e): Ellen Heber
 Kursarrangør: Alstahaug vg. skole

Tid: 4.11
 Tema: Lære å lære, strategier som letter læringsprosessen og øker leseforståelsen
 Sted: Østersund, Sverige
 Ant.timer: 7
 Målgruppe: Lærere i grunnskolen og i videregående skole
 Antall deltakere: 25
 Foreleser(e): Ellen Heber
 Kursarrangør: Läspedagogisk center, Östersund

Tid: 12.11
 Tema: Lære å lære, strategier som letter læringsprosessen og øker leseforståelsen
 Sted: Kommunehuset i Laksevåg, Bergen
 Ant.timer: 7
 Målgruppe: Lærere i grunnskolen
 Antall deltakere: 30
 Foreleser(e): Ellen Heber
 Kursarrangør: Bergen kommune

Tid: 20.11
 Konferanse: Building for the Future. Pre-school Primary Conference
 Tema: Autism spectrum disorders in children in mainstream classes
 Sted: International School, Aberdeen
 Timetall: 1
 Deltakertall: 30
 Målgruppe: Fagpersonell ved skotske skoler
 Foreleser: Ann-Mari Knivsberg
 Arrangør: Building for the Future, Education and Conferences, Aberdeen.

Tid: 21.11.
Konferanse: Building for the Future. Pre-school Primary Conference.
Tema: Comorbidity between dyslexia and ADHD. Implications for diagnosis and intervention
Sted: International School, Aberdeen
Timetall: 1
Deltakertall: 30
Målgruppe: Fagpersonell ved skotske skoler
Foreleser: Ann-Mari Knivsberg
Arrangør: Building for the Future, Education and Conferences, Aberdeen.

Tid: 22.11
Konferanse: Fagseminar
Tema: Lesing fra et spesialpedagogisk perspektiv
Sted: Sola Strand Hotel
Timetall: 1
Deltakertall: 20
Målgruppe: Tilsatte ved Nordisk institutt og SLF
Foreleser: Ingolv Austad
Arrangør: Nordisk institutt, HiS

Tid: 22.11
Konferanse: Fagseminar
Tema: Lesing fra et psykolingvistisk perspektiv
Sted: Sola Strand Hotel
Timetall: 1
Deltakertall: 20
Målgruppe: Tilsatte ved Nordisk institutt og SLF
Foreleser: Sven Strömqvist
Arrangør: Nordisk institutt, HiS

Tid: 26.-27.11
Tema: Leseutvikling, lesemetoder og dysleksi
Sted: Ålesund
Timetall: 10
Deltakertall: 50
Målgruppe: Studenter
Foreleser: Inger-Kristin Bjaalid
Arrangør: Høgskolen i Volda